

วิวกะเพื่อประชาธิปไตย

กองบรรณาธิการวารสารธรรมศาสตร์

“วิวกวาทา” ตามนัยข้างต้นนี้เป็นปกติวิสัยสังคมมนุษย์ ไม่ใช่เรื่องพิงรังเกียจ กตหรือเลียง ตรงกันข้ามดีเสียอีกที่ในวงการหนึ่งวงการใดมีการตั้งเถียงกันเกิดขึ้นเพราะนั่นย่อมหมายถึงการมองต่างมุม การแลกเปลี่ยน ชัดแย้ง สัญญาณแห่งความมีชีวิตชีวา อันอาจนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์ก้าวหน้าใหม่ๆ ได้ ถ้าไทยเป็นชาติเชื่อผู้นำ ว่าไหนว่าตามกันไปหมดเหมือนคำขวัญในสมัยหนึ่ง เราอาจพร้อมใจกันเดินลงเหวอย่างเชื่องๆ ไปเรียบร้อยแล้ว

ข้อสำคัญคือควรทำความเข้าใจว่าแตกต่างไม่ใช่และไม่จำเป็นต้องแตกแยกวิวกวาทาไม่จำเป็นต้องลงเอยเป็นการลงไม้ลงมือด้วยความรุนแรงถึงขั้นเลือดตกยางออกเสมอไป ขึ้นอยู่กับว่าราษฎรกับผู้ปกครองมีวิวัฒนาการทางการเมืองและรู้จักศิลปวัฒนธรรมแห่งการวิวกวาทากันอย่างสันติวิธีดีหรือไม่ต่างหาก หากดีพอวิวกวาทานี้แหละจะเป็นช่องระบายแรงกดดันอีดีอัด ช่วยหาทางออกที่พอรับกันได้เพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรง

หากขบวนการพฤษภาประชาธิปไตยเมื่อศกก่อนเป็นตัวอย่างความพยายามวิวกวาทากันอย่างสันติวิธีในหมู่คนไทยด้วยกัน เหตุการณ์นองเลือดพฤษภาทมิฬก็คือความล้มเหลวของความพยายามนั้น หน้าที่ของเราผู้ยังอยู่ นอกจากรำลึกอาลัยผู้เสียสละ สืบทอดเจตนารมณ์อันดีงาม

และแสวงหาบรรทัดฐานความเป็นธรรมให้แก่บ้านเมืองโดยรวมแล้ว ก็ควรพยายามสรุปเก็บรับบทเรียนให้สังคมไทยเพื่อหาทางให้ไม่ต้องนองเลือดอย่างนี้ในระหว่างคนไทยด้วยกันเองอีก

ฝ่ายรัฐบาลได้มีการตั้งคณะกรรมการสรุปข้อบกพร่องผิดพลาดของกองกำลังปราบปรามแล้วหลายชุด ทว่าฝ่ายขบวนการพฤษภาประชาธิปไตยยังหาได้มีการสรุปบทเรียนการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชนไว้ให้กับคนรุ่นหลังเป็นเรื่องเป็นราวไม่ บังเอิญโอกาสดีที่คุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ได้เขียนบทความเปิดประเด็นนี้ขึ้นอย่างแหลมคมท้าทายชวนคิด และทางกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันได้เปิดเนื้อที่หน้ากระดาษให้อย่างเต็มที่ นักคิดนักเขียนนักวิชาการผู้นำและผู้ร่วมกันรู้ทั้งหลายแห่งเดือนพฤษภาคมจึงได้มีโอกาสเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อสรุปบทเรียนการต่อสู้ครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นหลักการในการนำขบวนและตัดสินใจดำเนินการต่อสู้, บทบาทและบุคลิกลักษณะของผู้นำและองค์กรนำ, การกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธวิธี, ความรับผิดชอบทางการเมืองและจริยธรรม, มุมมองทางปรัชญา อุดมการณ์ และสังคมวิทยาการเมือง ฯลฯ

วิวกวาทาครั้งนี้ดำเนินอยู่ต่อเนื่องกันเป็นแรมเดือน มีผู้เข้าร่วมออกความเห็นหลายคนและต่างแสดงทัศนะหลากหลายแตกต่างกัน

“วิวกวาทา, คือกล่าวคำถั่งเถียงกัน, ด้วยความอันใตอันหนึ่งนั้น.”

หมอบรัดเล อักษรภิธานศรีบท (พ.ศ. ๒๔๑๖) น.๖๖๖

ขัดแย้งกันโดยบริสุทธิ์ใจ ประการสำคัญก็คือเป็น
ทรยศชนที่มีนัยสำคัญยิ่งอันจะช่วยในการมอง คิด
และเข้าใจขบวนการต่อสู้ประท้วงของมวลชนใน
เขตเมืองต่อรัฐเพื่อประชาธิปไตยได้ในอนาคต ทาง
กองบรรณาธิการวารสารธรรมศาสตร์เห็นถึงคุณค่า
ทางประวัติศาสตร์ของวิาทาทาครั้งนี้จึงได้ติดต่อ
ท่านผู้เขียนขอรวบรวมนำมาลงพิมพ์ซ้ำเพื่อเป็น
หลักฐานสำหรับประชาคมวิชาการและผู้สนใจ
ใฝ่รู้การเมืองไทยได้ใช้ค้นคว้าอ้างอิงสืบต่อไป^๑ ขอ
ขอบคุณนักเขียนเจ้าของบทความ “วิาทาทาเพื่อ
ประชาธิปไตย” ทุกท่านรวมทั้งกองบรรณาธิการ
หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน ที่ได้กรุณา
อนุญาตให้นำข้อเขียนเหล่านี้มาลงพิมพ์ในโอกาสนี้
บทความที่คัดเลือกมามีทั้งสิ้น ๙ ชิ้นด้วย
กัน ได้แก่

- ๑) สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. “ควรเปิดเผยข้อเท็จ
จริงความขัดแย้งในหมู่นักชุมนุมคัดค้านสัจจินดา,”
หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, ๖ สิงหาคม พ.ศ.
๒๕๓๕, น. ๘.
- ๒) เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. “ผู้นำกับอำนาจใน
สังคมไทย,” หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, ๘-๙
สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕, น. ๑๓, ๒๔.
- ๓) เกษียร เตชะพีระ. “วิาทาทาเพื่อประชาธิปไตย,”
หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, ๑๔ สิงหาคม พ.ศ.
๒๕๓๕, น. ๙.
- ๔) พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์. “นับเนื่องจากบทความ
ของคุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (๑) : THE
UNTOUCHABLE MAN,” หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
รายวัน, ๑๕-๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕, น.๗.
- ๕) พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์. “นับเนื่องจากบทความ

ของคุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (๒) : เบี้ยหมาก
ทางการเมือง?” หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, ๑๗
สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕, น. ๙.

๖) สันต์ หัตถิรัตน์. “กำเนิดสมพันธ์กับข้อหา
พาดนไปตาย,” หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน,
๒๒-๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕, น. ๖.

๗) เกษียร เตชะพีระ. “ราคาของชัยชนะ พันธะ
ของผู้แพ้,” หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, ๒๙-
๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕, น. ๕.

๘) พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์. “ความพ่ายแพ้ของ
‘ผู้ชนะ’ ในกรณีพฤษภาคม,” หนังสือพิมพ์ผู้จั
ดการรายวัน, ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕, น. ๙.

๙) สุวินัย ภรณวลัย. “อาณาบารมีของพลตรี
จำลอง ศรีเมืองกับพรรคพลังธรรม,” หนังสือ
พิมพ์ผู้จัดการรายวัน, ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕,
น. ๑๗

ควรเปิดเผยข้อเท็จจริงความขัดแย้ง ในหมู่นักชุมนุมคัดค้านสัจจินดา สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล นสพ.ผู้จัดการรายวัน, ๖ ส.ค.๓๕, น.๘

ในหน้า ๑๑๓ ของหนังสือ “ร่วมกันสู้”
พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้เขียนเล่าเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นในวันเสาร์ที่ ๙ พฤษภาคม ซึ่งเป็นวัน
ที่ยุติการ “อดอาหารถึงตาย” ของเขาท่ามกลางผู้
ร่วมชุมนุมคัดค้านพลเอกสัจจินดา คราประยูร
ซึ่งขณะนั้นได้เคลื่อนย้ายมาปักหลักที่อนุสาวรีย์
ประชาธิปไตยว่า

^๑ สำหรับภูมิหลังของลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองที่นำไปสู่ขบวนการพฤษภาคมประชาธิปไตยและกรณีพฤษภาคมทา
โหด ท่าอ่านได้จาก อัจฉราพร กมฺพพิสมัย และสุนทรี่ อาสะไวย์, รวบรวม, ลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย
๒๕๑๕-๒๕๓๕, ชาลววิทย เกษตรศิริ, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
และ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๔๘-๑๕๑.

“ต่อมา นายโคทม อาริยา รองประธาน ครป. และนายปริญญา เทวานฤมิตรกุล ได้ออกแถลงการณ์ยืนยันที่จะร่วมมือกับพรรคฝ่ายค้านทุกพรรค ในการชุมนุมเรียกร้องต่อไปโดยสันติ และไม่ได้มีความแตกแยกกับพรรคพลังธรรมหรือพรรคความหวังใหม่ ในการต่อสู้ตามที่มีชาวเล้า ลือแต่อย่างใด”

สิ่งที่พลตรีจำลองไม่ได้เอ่ยถึงในหนังสือของเขา (ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าแปลก) ก็คือ “ชาวเล้า ลือ” เกี่ยวกับความแตกแยกระหว่างนักศึกษา-ครป.กับพรรคพลังธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ “มีมูล” มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคืนต้นเดือนก่อนหน้านั้น นสพ.ไทยรัฐฉบับวันอาทิตย์ที่ ๑๑ พฤษภาคม ได้รายงานไว้ดังนี้

“จำลอง” ออกจากสนามหลวง

ต่อมาเมื่อเวลา ๒๐.๕๐ น. (ของวันที่ ๘ พฤษภาคม) พล.ต.จำลองถูกนำขึ้นรถตู้แล้วออกจากเต็นท์ที่สนามหลวงมุ่งหน้าตามถนนราชดำเนินไปทางอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดยมีประชาชนนับหมื่นที่อยู่ใกล้ๆ เต็นท์ออกเดินติดตามไปอย่างช้าๆ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงชุมนุมฟังการอภิปรายบนเวทีที่สนามหลวงนับแสนคน...เมื่อรถตู้ของพล.ต.จำลองไปถึงสะพานผ่านฟ้าฯ จะเข้าถนนราชดำเนินกลาง ปรากฏว่าพบเจ้าหน้าที่ตำรวจนำแผงเครื่องกีดขวางมากั้นไม่ให้ใครผ่านเข้าไป ขบวนจึงมาติดอยู่บริเวณสะพาน...

แกนนำมีอุปแตกคอ

ขณะที่เหตุการณ์บนถนนราชดำเนินกำลังอยู่ในภาวะตึงเครียด เพราะพล.ต.จำลองพยายามจะนำฝูงชนฝ่าแนวกันของเจ้าหน้าที่ไปให้ได้นั้น ทางด้านสนามหลวง สนท.และครป.ได้ประกาศจะปักหลักสู้อยู่ที่สนามหลวง แต่ปรากฏว่าประชาชนถูกชักชวนให้ตามพล.ต.จำลองไปหมด โดยกลุ่มญาติธรรมเป็นผู้ประกาศเชิญชวน ดังนั้น

สนท.และครป. จึงประกาศยุติการเป็นผู้นำการชุมนุมและยกเวทีให้พรรคพลังธรรม

ครป. สนท. ประกาศเลิกอยู่

เวลา ๒๓.๐๘ น. นายโคทม อาริยา ประธาน ครป. กล่าวบนเวทีว่า ครป. สนท. และองค์กรเอกชนขอประกาศยุติการเป็นผู้นำการชุมนุมนับแต่บัดนี้ ขอยกเวทีให้พรรคพลังธรรมเป็นผู้นำโดยสมบูรณ์ และเราไม่เอาอีกแล้ว ประชาชนราว ๓,๐๐๐ คน ที่เหลืออยู่ก็เกิดความลี้เล ต่อมา นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ และนายชินวุธ สุนทรสิมะ เลขาธิการพรรคพลังธรรมแจ้งต่อผู้ชุมนุมว่าเรามีมติจะไปล้อมรอบทำเนียบรัฐบาล ขอให้ประชาชนไปอย่างสงบ จากนั้นก็ได้เกิดความขัดแย้งขึ้นบนเวที ระหว่างนายทินวัฒน์กับนายปริญญา เทวานฤมิตรกุล เลขาธิการสนท. เนื่องจากนายปริญญาต้องการให้ประชาชนอยู่ที่สนามหลวง แต่นายทินวัฒน์ยืนยันจะนำประชาชนไปล้อมทำเนียบฯ...

ฝ่ายหนึ่งจะย้ายอีกฝ่ายไม่เอาด้วย

สำหรับความขัดแย้งของครป.-สนท. กับพรรคพลังธรรมจนมีอุปแตกออกเป็นสองฝ่ายนั้น ผู้สื่อข่าวรายงานว่าหลังจากพล.ต.จำลองต้องการจะย้ายไปชุมนุมที่ลานพระบรมรูป ร.๕ แคนนำทั้งหมดก็ประชุมกันหลังเวทีปราศรัยที่สนามหลวง ซึ่งก็มีการโต้เถียงกันอย่างรุนแรงระหว่างนายโคทม นายปริญญา กับตัวแทนญาติธรรมของสันติอโศก โดยนายโคทมยืนยันว่าควรจะชุมนุมที่สนามหลวงต่อไป เพราะการย้ายไปจะทำให้ซุลมุนวุ่นวาย ตนไม่ยอมให้เกิดอะไรขึ้น แต่พรรคพลังธรรมยืนยันว่าต้องไปเพราะที่สนามหลวงจะมีพิธี การโต้เถียงมีอยู่ราว ๆ ครึ่งชั่วโมงพวกญาติธรรมจึงตัดบทว่า เราต้องไป...

ผมเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์การเคลื่อนไหว ประท้วงสุจินดาจากภายนอก ไม่ได้มีส่วนรู้เห็น

โดยตรงถึงการทำงานของผู้นำการประท้วง แต่
หลังเหตุการณ์ได้มีโอกาสพูดคุยกับเพื่อนบาง
คนที่มีส่วนรับรู้การทำงานดังกล่าวด้วย

*ข้อมูลที่ผมได้รับทำให้รู้สึกไม่สบายใจ
อย่างยิ่ง!*

ผมได้รับทราบมาว่า มีความแตกต่างขัด
แย้งในวิธีการมองปัญหาและกำหนดยุทธวิธีการ
ต่อสู้ระหว่างนักศึกษา-นักวิชาการฝ่ายหนึ่งกับ
พลตรีจำลอง-พรรคพลังธรรมอีกฝ่ายหนึ่ง ตั้งแต่
วันแรกๆ ที่พลตรีจำลองเข้ามาร่วมการเคลื่อนไหว

ฝ่ายนักวิชาการ-นักศึกษามีความสงสัย
และไม่แน่ใจในท่าทีและเจตนาที่แท้จริงของพลตรี
จำลอง นับตั้งแต่การที่พลตรีจำลองประกาศอด
ข้าวแบบตมตามโค้งฉาง “ขอตายใน ๗ วัน” โดย
ไม่ปรึกษาหารือหรือฟังความเห็นของฝ่ายอื่นก่อน
ทั้งยังเป็นการกระทำอย่างจุ่มจับปล้น ในลักษณะ
ที่เกือบจะเป็นการฉวยโอกาสทางการเมือง เนื่อง
จากขณะนั้นฝ่ายนักศึกษา-นักวิชาการได้ทำ
การประท้วงสุจินตมาเป็นเวลากว่าหนึ่งเดือนแล้ว
(เรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร ก็อดข้าวอย่าง
“เจียบๆ” แบบสมณะมาเป็นเวลากว่า ๓ สัปดาห์
โดยที่ไม่ต้องป่าวประกาศว่า จะตายในเวลาเท่า
นั้นเท่านี้วัน) มีความรู้สึกในหมู่นักศึกษา-นัก
วิชาการว่า

*พลตรีจำลองต้องการผลักดันให้กระแส
คัดค้านสุจินตฯ หลวมคมในลักษณะที่นำไปสู่
การปะทะกับกำลังรัฐบาล เพื่อเล่นงานสุจินตฯ
ในแง่ตัวบุคคล!*

มีการมองกันว่า นี่เป็นวิธีคิด “แบบทหาร”
ที่มองการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยในลักษณะ
การรบแบบเอาแพ้เอาชนะ ไม่ได้มองเป็นเรื่องของ
หลักการ และการให้การศึกษากับประชาชน

ฝ่ายนักศึกษา-นักวิชาการเห็นว่า ยุทธวิธี
แบบ “แตกหัก” เช่น อดอาหารตายภายใน ๗ วัน
ก็เป็นการนำขบวนประชาชนเพื่อไปล้อมทำเนียบฯ ก็ดี

เป็นการเสี่ยงต่อการปะทะกับเจ้าหน้าที่และการ
ถูกปราบปราม

ความแตกต่างเหล่านี้ ในที่สุดก็นำไปสู่
การแตกขบวนในคืนวันที่ ๘ พฤษภาคม หลัง
จากนั้นนักวิชาการก็ทยอยถอนตัวออกมาจาก
การนำการเคลื่อนไหว เล่ากันว่า นักวิชาการอดีต
ผู้นำนักศึกษาชื่อดังคนหนึ่งถึงกับ “วอลท์เอาต์”
จากการนำประท้วง เนื่องจากในการประชุมเพื่อ
กำหนดยุทธวิธีการต่อสู้ นั้น พลตรีจำลองไม่
ยอมรับฟังความเห็นที่แตกต่างของเขา เอาแต่
เดินไปเดินมาในห้องประชุม ไม่ยอมนั่งลงคุยกัน
ให้รู้เรื่อง

ภาพพจน์ของพลตรีจำลองที่ได้จากบรรดา
นักกิจกรรมนักศึกษา-นักวิชาการที่เข้าร่วม
เคลื่อนไหว เป็นภาพพจน์ของ “นักการเมือง” ที่
มีความฉลาด รู้จักคำนวณผลได้-ผลเสียของ
การกระทำของตนอย่างเต็มตัว

แนวคิดและยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของ
พลตรีจำลองนั้นได้รับความสนับสนุนอย่างแข็งขัน
ที่สุดจากครูประทีป อึ้งทรงธรรม-ฮาดะ ผู้ซึ่งใช้
ท่าทีที่ค่อนข้าง “แข็งกร้าว” อย่างยิ่งต่อใครก็ตาม
ที่ไม่เห็นด้วยกับยุทธวิธีดังกล่าว

ผมได้รับทราบมาว่า การตั้ง “สมาพันธ์
ประชาธิปไตย” ขึ้นนั้น แท้จริงก็เพื่อกีดกันนัก
วิชาการบางคนและผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับยุทธวิธีแบบ
“เดินหน้าชน” ของพลตรีจำลอง-พรรคพลังธรรม
ครูประทีป ออกไปจากกระบวนการตัดสินใจ และ
เพื่อให้ชื่อของ “สมาพันธ์” มา “รองรับ” ยุทธวิธี
ของพลตรีจำลอง ดังนั้นเมื่อถึงคืนวันที่ ๑๗
พฤษภาคม การตัดสินใจเดินขบวนจากสนามหลวง
จึงเป็นเรื่องของฝ่ายพลตรีจำลองและผู้สนับสนุน
ไม่มีครูป. หรือนักวิชาการร่วมด้วย ไม่มีใครมา
คอย “ขวาง” การเดินขบวนแบบในคืนวันที่ ๘ อีก

*ในที่สุด การปราบปรามเองเล็ดก็เกิด
ขึ้นจริงๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การประเมินของ*

ฝ่ายนักวิชาการถูกต้องแต่แรก

สิ่งที่ผมอยากถามในที่นี้คือเหตุใดจึงไม่มีการเปิดเผยและอธิบายข้อเท็จจริงเหล่านี้ให้ประชาชนทราบ โดยเฉพาะคืนในช่วงระหว่างวันที่ ๙ ถึง ๑๗ พฤษภาคม

เหตุใดจึงไม่มีการบอกให้ประชาชนทราบว่า ในหมู่ผู้นำการประท้วงมีการประเมินสถานการณ์และความเห็นเกี่ยวกับยุทธวิธีที่ควรใช้ แตกต่างกันอย่างชัดเจน ๒ แบบ และให้ประชาชนเลือกตั้งจิตใจเอาเองว่า จะเอาแบบไหน

ผมพอจะเข้าใจว่า เหตุที่ผู้เกี่ยวข้องไม่ยอมเปิดเผยเรื่องดังกล่าวต่อสาธารณะ ก็เพราะเกรงว่า จะทำให้เกิดความเสียหายต่อขบวนการประท้วง บรรดาท่านเหล่านั้นคงเห็นว่าความแตกต่างขัดแย้งกับพลตรีจำลอง-พรรคพลังธรรมในขณะนั้น เป็น “เรื่องรอง” ควรสามัคคีกันเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลซึ่งเป็น “ศัตรูร่วมเฉพาะหน้า” ก่อน ถ้าหากเปิดเผยความขัดแย้งของฝ่ายประท้วงออกไปแล้ว ฝ่ายรัฐบาลก็จะฉวยโอกาสนำมาโฆษณา แยกสลายพลังประท้วงได้

ปัญหาที่ต้องถามคือ นี่เป็นการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยของประชาชน หรือการเคลื่อนไหวทางอำนาจการเมืองของผู้นำที่มีประชาชนเป็นเพียง

“เบี้ยหมาก”

ถ้านี่คือการเคลื่อนไหวของประชาชนจริงๆ แล้ว ประชาชนไม่มีสิทธิ์ที่จะรู้หรือหาหรือว่า ในหมู่ผู้นำของพวกเขา มีความเห็นแตกต่างกันอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อความเห็นที่แตกต่างกันนั้น เกี่ยวพันถึงความเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตเลือดเนื้อของพวกเขาเอง

สำหรับความกลัวที่ว่า การเปิดเผยเรื่องดังกล่าวจะทำให้ “ศัตรู” สามารถนำมาโฆษณา แยกสลายพลังประชาชนนั้น ผมเห็นว่า

ถ้าประชาชนไม่มีวุฒิภาวะทางการเมือง

เพียงพอที่จะพิจารณาเรื่องแบบนี้ด้วยความหนักแน่น และแยกแยะความถูกผิดได้แล้ว ก็สมควรอยู่ที่จะให้ “สลายพลัง” ไป เพราะต่อให้สามารถไล่ผู้นำรัฐบาลไปได้ก็ไม่สามารถสถาปนาระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงได้ (ดังเช่นที่กำลังเป็นอยู่ทุกวันนี้)

บางคนเห็นว่า ถึงแม้ฝ่ายนักศึกษา-นักวิชาการจะออกมาชี้แจงข้อเท็จจริง ประชาชนส่วนใหญ่ที่ร่วมชุมนุมก็คงจะยังเชื่อตามยุทธวิธีแบบ “เดินหน้าชน” ของพลตรีจำลองและพวกอยู่ดี ผมเห็นว่าเรื่องนี้เกี่ยวพันถึงชีวิตความเป็นความตายของประชาชน ในเมื่อเราเห็นว่ายุทธวิธีแบบที่กำลังใช้อยู่เสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตประชาชน ก็ควรที่จะจะต้องบอกออกไป การนิ่งเงียบเท่ากับการเป็นการไม่รับผิดชอบต่อชีวิตของประชาชน

โดยการนิ่งเงียบและปกปิดสิ่งซึ่งเป็นปัญหาหลักที่สำคัญยิ่ง เราก็ได้ทำราวกับว่าการเมืองเป็นเรื่องในวงแคบของชนชั้นนำ (ELITE) ที่จะตกลงกันเอง ประชาชนไม่เกี่ยว ซึ่งก็ไม่แตกต่างจากวิธีการของบรรดานักการเมืองฝ่ายเผด็จการหรือ “น้ำเน่า” ทั้งหลาย

ข้อแตกต่างระหว่าง ฝ่าย “ประชาธิปไตย” กับฝ่าย “เผด็จการ” นั้น ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงความเห็นในเรื่องเฉพาะ เช่น นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง แต่ควรรวมถึงหลักคิดและวิธีการทำงานด้วย ฝ่ายประชาธิปไตยที่แท้จริงควรถือว่า “การเมืองเป็นเรื่องของประชาชนเอง” พวกเขาจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเลือกทิศทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยตนเอง การจะเป็นเช่นนั้นได้ ก็ต่อเมื่อพวกเขาได้รับรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งหมด

ตามหลักกฎหมายสมัยใหม่ถือว่า “ยินดีปล่อยผู้ผิด ๑๐ คน ดีกว่าคุมขังผู้บริสุทธิ์คนเดียว” และ “ถ้ามีข้อสงสัย ให้ยกประโยชน์ให้จำเลย” ในการวางยุทธวิธีการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของ

ประชาชน ก็ควรมีหลักการว่า

“ยอมจ่ายแพ้งานการเมืองดีกว่าเสี่ยงชีวิต
ของประชาชน”

ผู้นำกับอำนาจในสังคมไทย

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

นสพ.ผู้จัดการรายวัน ๘-๙ ส.ค. ๖๔

ข่าวสารที่ผ่านหูผ่านตาเข้ามาในช่วงหนึ่ง
สัปดาห์ที่แล้วทำให้อดนึกถึงประเด็นผู้นำในสังคม
ไทยไม่ได้ เพราะนี่ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่บ้านเมือง
ของเราเผชิญมาตลอด

ข่าวแรกที่ทำให้ฉุกละหุกถึงเรื่องดังกล่าว
คือการตัดสินใจโยกย้ายนายทหารชั้นผู้ใหญ่โดย
ท่านนายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน ผมจะไม่
วิจารณ์หรือกล่าวถึงที่ท่านทำเป็นเรื่องผิดถูกดี
เสียประการใด แต่ในฐานะนักเรียนรัฐศาสตร์
เห็นจะต้องยอมรับว่าสิ่งนี้เป็นของใหม่อย่างยิ่ง
ในระบบการเมืองการปกครองของไทย

ทำไมถึงเรียกว่าใหม่?

ผมมีเหตุผลอยู่สองอย่าง คือหนึ่งโดยปกติ
แล้วผู้นำทางการเมืองของไทยมักถือหลักประนี
ประนอมและประสานผลประโยชน์ ทว่าสไตล์ของ
คุณอานันท์ที่ผ่านมาย่อมไม่ใช่เรื่องที่ถูกฝ่ายต้อง
พอใจอย่างแน่นอน

เหตุผลข้อที่สอง ถ้าเราพิจารณาถึงว่าคุณ
อานันท์เป็นพลเรือน ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง
และถ้าพูดถึงที่สุดแล้ว ก็คงต้องถือว่าไม่ได้มา
จากระบบราชการประจำ การที่สามารถทำเรื่อง
เช่นนี้ได้ แม้จะหมายถึงความกล้าและความ
เชื่อมั่นในตัวเอง แต่ในอีกด้านหนึ่งก็อาจหมายถึง
ว่าทั้ง CONCEPT และความสัมพันธ์ทางอำนาจใน
สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้วไม่มากนักน้อย

การเป็นผู้นำการเมืองในสังคมไทยปัจจุบัน
นั้น อันที่จริงนับเป็นเรื่องยากเย็นแสนเข็ญ ทั้งนี้
เนื่องจากสังคมของเรากำลังตกอยู่ในสภาวะแตก
ตัวออกเป็นกลุ่มผลประโยชน์สารพัดชนิด มีตั้งแต่
ข้าราชการประจำ พ่อค่านักธุรกิจ คนงาน ชาวนา
เกษตรกรที่ทำฟาร์มสมัยใหม่ คนจนในเมือง ฯลฯ
มาจนกระทั่งศิลปิน ปัญญาชน ผู้แสวงจะเอาใจยาก
เท่าที่ผ่านมามากหลายปี ผู้นำระดับชาติมักจะมี
เดิบบโมาจากระบบราชการประจำทั้งปีกทหาร
และพลเรือน เมื่อขึ้นมาบริหารรัฐบาลก็อาศัย
แหล่งที่มาดังกล่าวเป็นฐานสำคัญทางการเมือง
และเมื่อต้องพบกับข้อเรียกร้องจากชนกลุ่มอื่นใน
สังคมก็อาศัยวัฒนธรรมเชิงอุปถัมภ์สนองกลับไป
เป็นรายๆ

การเมืองแบบนี้ไม่ต้องมีนโยบาย เพราะ
ถึงมีก็ปฏิบัติไม่ได้ และบางทีก็ถึงขั้นไม่ต้องมี
หลักการเนื่องจากเป็นอุปสรรคในการเอาใจฝ่าย
ต่างๆ

นั่นอาจจะเป็นที่มาของสไตล์ไม่พูดของ‘ป่า’
และระบบพลีของ‘น้ำ’ ซึ่งเป็นลีลาเฉพาะตัวของ
ผู้นำไทยในการจัดการปัญหาแบบไทยๆ

สิ่งนี้ เมื่อนำมาเทียบกับสไตล์การนำใน
ปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่าคุณอานันท์ได้แหวกออกไป
ไกลพอสมควร

ยอมรับความแตกต่างในสังคม เผชิญ
ความขัดแย้งอย่างตรงไปตรงมา แก้ปัญหาโดยมี
สายตาแลไปข้างหน้าสู่การปรับปรุงเศรษฐกิจและ
การเมืองทั้งระบบ ฯลฯ ทั้งหมดเป็นมาตรฐานการ-
นำล่าสุดที่นายทนายอานันท์กำลังสร้างขึ้น

ผมก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามาตรฐานนี้จะได้รับการ
สานต่อหรือเปล่า แต่ที่ผมรู้แน่ ๆ คือมันจะ
เป็นเรื่องยากลำบากมากสำหรับใครก็ตามที่จะ
เข้ามานั่งเก้าอี้ นายทนาย เป็นคนถัดไป

สังคมไทยเราในปัจจุบันมีทั้งของเก่าของ
ใหม่อยู่ปะปนกัน และปนกันและตั้งแต่บัดนี้สัในการ

กินอยู่ไปจนถึงความคิดในหัวคน ฉะนั้นในขณะที่คนไทยจำนวนมากกำลังชื่นชมการทำงานของ คุณอนันต์ด้วยค่านิยมตะวันตก มันจึงไม่ใช่เรื่องแปลกนักที่สื่อ ๆ แล้วศรัทธาเบื้องต้นที่มีต่อนายกฯท่านนี้อาจจะมาจากรากความคิดแบบไทย ๆ ก็ได้

คุณอนันต์เป็นผู้ดีมีตระกูล มีการศึกษามีวิสัยทัศน์ อันนี้นับเป็นเสน่ห์ทางการเมืองในสาย-ตาไทยอย่างหนึ่ง แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือการขึ้นสู่อำนาจของคุณอนันต์ทั้งสองรอบล้วนมาเพราะถูกเชิญ ซึ่งถ้าพูดอย่างไม่หลอกลวงตัวเองแล้วในโลกทัศน์แบบไทยถือว่เป็นเกียรติเสียยิ่งกว่าได้รับเลือกตั้งอีก มันเท่ากับฉายภาพของคุณอนันต์ออกมาว่าไม่แสวงหาอำนาจ ไม่ต้องการผลประโยชน์ส่วนตัวและไม่ยึดติดกับฐานะตำแหน่ง

นายกรัฐมนตรีที่เป็นนักการเมืองอาชีพ จะสร้างภาพชนิดเดียวกันนี้ขึ้นมาได้หรือไม่ย้งน่าสงสัย

พูดถึงตรงนี้แล้วก็คงต้องวกมายังข่าวชิ้นที่สองที่ทำให้ผมคิดเรื่องผู้นำในสังคมไทยเสียเลย ว่ากันตามความจริงนี้ไม่ใช่ข่าวแต่เป็นบทความซึ่งคุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุลเขียนลงหนังสือพิมพ์ “ผู้จัดการ” เมื่อสองสามวันก่อน

เธอเขียนถึงความขัดแย้งระหว่างพลตรีจำลอง ศรีเมืองกับผู้นำนักศึกษาและนักวิชาการในห้วงการเคลื่อนไหวเดือนพฤษภาคม ซึ่งสรุปออกมาได้สั้น ๆ ว่าสงสัยเจตนารมณ์ของคุณจำลองอยู่นิด ๆ

เช่นเดียวกับเรื่องแรก ผมจะไม่เข้าไปแตะต้องในส่วนผิดถูกของผู้คนในครั้งนั้น เนื่องจากมันไม่ใช่ประเด็นหลักที่ผมอยากจะแลกเปลี่ยนกับคุณสมศักดิ์

คุณสมศักดิ์ตั้งข้อสงสัยว่าการเคลื่อนไหวเดือนพฤษภาคมอาจเป็นเพียงการเคลื่อนไหวของผู้นำการเมือง โดยอาศัยประชาชนเป็น ‘หมาก’

และการปกปิดความขัดแย้งระหว่างผู้นำชาวบ้าน ทำให้การเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นเหมือนเรื่องในวงแคบของชนชั้นนำ (ELITE) ซึ่งเธอเห็นว่า “น่า” พอ ๆ กับการเมืองของอีกปีกหนึ่ง

ผมออกจะไม่เห็นด้วยนักกับข้อสรุปดังกล่าวจริงอยู่ เราอาจมองได้ว่าการเคลื่อนไหวในเดือนพฤษภาคมมีปัจจัยความขัดแย้งในหมู่ชนชั้นนำเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แต่นั่นมิได้หมายความว่าไม่มีความปรารถนาของประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชนและการดำรงอยู่ของ ELITE ทางการเมืองนั้น แม้ในระบบประชาธิปไตยตะวันตกก็ยังหนีไม่พ้น ฉะนั้นจึงไม่ควรเป็นเหตุผลว่าสังคมไทยยังไม่พร้อมสำหรับการปกครองระบอบนี้หรือกรณีเดือนพฤษภาคมมิใช่กรณีประชาธิปไตย

ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้นมิได้หมายความว่าความเท่าเทียมกันในด้านภาระหน้าที่และขีดความสามารถทางการเมือง หากเป็นความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งถึงอย่างไรก็ยังคงแตกต่างในด้านอื่น ๆ อยู่

ผมเห็นด้วยกับคุณสมศักดิ์ว่าบางทีประชาชนก็ตกเป็นหมากให้นักการเมืองจับเดินและขอถือหุ่นความรู้สึกห่วงใยชีวิตประชาชนด้วยอย่างเต็มที่ แต่ผมคิดว่ามันไม่ REALISTIC เลยที่จะหวังว่าการเมืองแบบประชาธิปไตยจะไม่มี ELITE เข้ามาพัวพัน

ยิ่งในสังคมไทยด้วยแล้ว ทั้งโครงสร้างอำนาจที่ตกทอดมาแต่ดั้งเดิม ทั้งโลกทัศน์ของคนไทยในเรื่องของผู้นำอำนาจและความชอบธรรม ยิ่งทำให้ปฏิเสธบทบาทของชนชั้นนำไม่ได้ แม้ว่าคุณอยากจะทำปฏิเสธแค่ไหนก็ตาม

ว่ากันตามความจริง การแข่งขันกันในหมู่ ELITE กลุ่มต่าง ๆ นี้แหละ ที่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการสร้างระบบประชาธิปไตยทุกหนแห่งเพราะ

เมื่อพวกเขาตกลงกันไม่ได้ก็ต้องหาเสียงจาก
มวลชนนอกศูนย์อำนาจ

เราหวังได้เพียงว่าเมื่อพวกเขาต้องอิง
ความเห็นชอบของประชาชนในการขึ้นไปนำพา
ประเทศ ความเห็นและความต้องการของประชา-
ชนย่อมได้รับการสนองตอบบ้าง

ทำไปนานๆ มันก็เกิดจารีตในการเคารพ
ความเห็นของประชาชนขึ้นมา และอีตอนรวบรวม
ความเห็นของประชาชนมาจำแนกแยกแยะเพื่อ
พิจารณาตอบสนองนั่นเอง ที่เขาเรียกว่าการนำ

ได้แค่นี้ก็หลุดพ้นระบบไพร่มาไกลลิบแล้ว

ครับ สรุปรวมความแล้วก็คือว่าในกระบวนการ
การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของบ้านเรา สิ่งหนึ่ง
ที่กำลังเปลี่ยนไปด้วยคือสไตล์ของ LEADERSHIP
ซึ่งต้องเผชิญทั้งข้อเรียกร้องของยุคสมัยและ
ข้อจู้จี้ของจารีต

ใครสร้างความสมดุลตรงนี้ได้ก็เอาไปเลย

วิวาทะเพื่อประชาธิปไตย

เกษียร เตชะพีระ

นสพ.ผู้จัดการรายวัน ๑๔ ส.ค. ๓๕ ๒๕

คุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุลเป็นผู้คงแก่เรียน
มีปากกล้าที่เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางในแวดวง
นักกิจกรรมและนักวิชาการบ้านเราเมื่อสัก ๑๐ ปี
ที่แล้วมา แม้ว่างานสองสามชิ้นแรกที่คุณสมศักดิ์
เขียนขึ้นภายหลังเดินทางกลับจากศึกษาต่อระยะ
ยาวในต่างประเทศเมื่อต้นปีนี้ออกจะมืดที่แปลก
ทางไปบ้างเพราะยังไม่ทันปรับตัว แต่ในที่สุด
ผู้อ่านที่เป็นแฟนเก่าของคุณสมศักดิ์ก็ไม่ผิดหวัง
เมื่อได้อ่านบทความของเขาเกี่ยวกับขบวนการ
พฤษภาประชาธิปไตยใน “ผู้จัดการรายวัน”
เมื่อสัปดาห์ก่อน

โดยส่วนตัวของผมแล้วรู้สึกนิยมชมชื่น
บทความชิ้นดังกล่าวด้วยเหตุผลหลายประการ

ประการแรก เพราะมันเปิดประเด็นปัญหา
ที่ผมเห็นว่าสำคัญยิ่งเกี่ยวกับขบวนการพฤษภา
ประชาธิปไตย อันเป็นสมบัติทางประวัติศาสตร์
ร่วมกันของประชาชนไทยขึ้นมา ได้แก่ เรื่องความ
สัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับประชาชนในการต่อสู้เพื่อ
ประชาธิปไตยและเรื่องหลักการแนวคิดที่ใช้ในการ
พิจารณากำหนดยุทธวิธีการเคลื่อนไหว

ประการที่สอง เพราะคุณสมศักดิ์สามารถ
นำเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ ได้ด้วยลีลาชวนคำ
ตัดกันแหลมคมเด่นชัด ช่วยให้เราเห็นและกุมปม
ปัญหานี้ได้โดยง่าย (ส่วนจะแม่นยำสอดคล้อง
กับความเป็นจริงเพียงใดหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง)

และประการสุดท้าย ไม่ว่าจะเห็นด้วย
หรือไม่กับข้อสรุปและข้อเสนอของคุณสมศักดิ์
เราคงต้องยอมรับความกล้าหาญ จริงใจ และ
จริงจังของเขาที่เสนอปัญหาเหล่านี้ขึ้นมา และคง
ต้องขอร่วมสมทวนกุศลเจตนาของเขาที่ห่วงใยและ
เกิดทุนคุณค่าชีวิตของประชาชนธรรมดาสามัญที่
มาร่วมชุมนุมด้วยทุกผู้ทุกนาม

ผมและเพื่อนๆ ที่สังเกตุการณ์และเข้าร่วม
การชุมนุมเมื่อเดือนพฤษภาคม ได้นำบทความ
ของคุณสมศักดิ์มานั่งถกกัน และสรุปความเห็น
ส่วนตัวทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากคุณสมศักดิ์
ไว้บางประเด็น

ประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้นำกับประชาชนในกระบวนการต่อสู้เพื่อประชา
ธิปไตยนั้น ผมขอ“ถือหู” ทัศนวิจารณ์ของคุณ
เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ซึ่งได้กล่าวไว้ชอบแล้วใน
คอลัมน์ “SO WHAT?” เมื่อสุดสัปดาห์ที่ผ่านมา
ในที่นี้ ผมอยากจำกัดประเด็นการวิวาทะเพื่อ
ประชาธิปไตยกับคุณสมศักดิ์ไว้เฉพาะข้อเสนอ
สุดท้ายปลายบทความของเขาข้อเดียวที่ว่า

“ใ้ไขการวางยุทธวิธีการต่อสู้เพื่อประชา

ธิปไตยของประชาชนก็ควรยึดหลักการว่า... ยอม
พ่ายแพ้ทางการเมืองดีกว่าเสี่ยงชีวิตของ
ประชาชน”

ผมไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของคุณสมศักดิ์
ที่ยกมาด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้คือ

๑) ข้อเสนอดังกล่าวมีลักษณะสุดโต่งสุด
ชั่วเกินไป คือ ตั้งใจหยั่งจำกัดทางเลือกเปรียบเทียบ
ในการวางยุทธวิธีการต่อสู้ไว้เพียง ๒ ทางเท่านั้น
ได้แก่ “ยอมแพ้ทางการเมือง” หรือ “เสี่ยงชีวิต
ประชาชน” ทางใดทางหนึ่งแล้วสรุปเป็นคำตอบ
ที่เห็นค่ากลางแดงโร่เด่นชัดอยู่ในใจอยู่แล้วว่า
“ยอมแพ้ดีกว่าเสี่ยงชีวิต” ในขณะที่ในสถานการณ์
การต่อสู้จริงๆ ที่เราประสบนั้น มีทางเลือกทาง
เลือกอื่นๆ อยู่ระหว่างกลางทางแพร่งคู้้นั้นอีก
มากมาย ซึ่งมีอัตราการได้เปรียบเสียเปรียบทาง
การเมืองและหรือการเสี่ยงกับสวัสดิภาพของ
ประชาชนที่เข้าร่วมต่อสู้ มากน้อยต่างระดับกันไป
อาจจะตั้งแต่การรอมชอมเฉพาะส่วนโดยรักษา
เป้าหมายหลักไว้ การลดหรือเปลี่ยนข้อเรียกร้อง
การถอยชั่วคราว การหยุดรอจังหวะ การชะลอ
การเผชิญหน้าเพื่อปรับขบวน การรุกเพื่ออำพราง
การถอย ฯลฯ หรือในแง่ระดับการเสี่ยง ก็อาจจะ
มีตั้งแต่เสี่ยงกับการถูกประณาม โดดเดี่ยว ก่อความ
จับกุม ทำร้าย แยกสลาย หรือถึงขั้นอันตรายต่อ
ชีวิตเลือดเนื้อในที่สด

ในสถานการณ์หนึ่งๆ สัดส่วนอันเหมาะสม
ระหว่างการเลือกใช้รูปแบบวิธีการต่อสู้ที่มี
ประสิทธิผลโดยไม่ยอมจำนน กับการแบกรับอัตรา
การเสี่ยงต่อประชาชนผู้ร่วมต่อสู้ จะออกมาเป็น
เช่นใดในการวางยุทธวิธีนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพ-
การณ์ ดุลกำลัง และการประเมินสถานการณ์ใน
ขณะนั้นๆ อย่างเป็นรูปธรรม

ที่แน่ๆ ก็คือ น้อยครั้งนักที่ทางเลือกจะ
ออกมาอย่างจำกัดจำเขี่ยเพียงแค่ว่า “ยอมแพ้เพื่อ
เอาชีวิตรอด” หรือ “ยอมเสี่ยงชีวิตเพื่อชัยชนะ”

ดังที่คุณสมศักดิ์ปั้นแต่งไว้เป็นทวิภาคเทียม (FALSE
DICHOTOMY) ข้างต้น

และการวางหลักการทางยุทธวิธีอันคับ-
แคบตายตัวไว้ให้ยึดเป็นสูตรสำเร็จเยี่ยงนี้ รังแต่จะ
ชะงักการคิดให้ตีบตัน แทนที่จะเปิดกรอบการ
คิดและจินตนาการให้กว้างออกไป เพื่อพลิกแพลง
แก้ไขสถานการณ์อย่างสร้างสรรค์

๒) หากเราลองผลึกวิีคิดตามหลักการ
ทางยุทธวิธีของคุณสมศักดิ์ออกไปให้ถึงที่สุดตาม
ตรรกะของมัน ก็พบว่า ท้ายที่สุดแล้วผู้นำ
ประชาชนจะมีทางเลือกใช้ยุทธวิธีการต่อสู้อย่างใด
อย่างหนึ่งต่อไปนี้เท่านั้นคือ

“ต่อสู้ต่อเมื่อชีวิตประชาชนปลอดภัย”

หรือมิฉะนั้นแล้วก็

“ไม่ต่อสู้เมื่อต้องเสี่ยงชีวิตประชาชน”

ไม่ต้องแรงแสยบให้มากความก็คงเห็น
แล้วว่าครั้นว่าทางเลือกแรกไม่สมจริงเพียงใด
หากผู้นำประชาชนยึดหลักข้อแรกอย่างเคร่งครัด
แล้ว เรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร ก็ไม่ควรน่วมพา
คณะอดข้าวประท้วงนายทศสุจินดาจนปางตาย
แต่แรก เพราะไม่มีหลักประกันได้ว่านายทศ
สุจินดาจะยอมลาออกโดยไม่ปล่อยให้พวกเขา
อดตายเปล่า ผู้นำการต่อสู้ก็ไม่ควรเรียกร้อง
เชิญชวนให้ประชาชนออกจากบ้านมาร่วมชุมนุม
ในเมื่อรัฐบาลและกองอำนาจการรักษาพระนคร
ได้ออกประกาศเตือนภัยอันตรายอย่างเอกอุที่
อาจจะเกิดขึ้นต่อชีวิตและสวัสดิภาพของพวกเขา
ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ และเครื่องบินแต่แรก และ
นายทศอรุณ ปันยารชุนก็ไม่ควรประกาศ
ชักชวนประชาชนให้เข้าร่วมต่อต้านรัฐประหารที่
อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยสันติวิธี ในเมื่อท่าน
เองก็คงไม่สามารถให้หลักประกันได้ว่าชีวิตของ
ประชาชนผู้ต่อต้านจะไม่เสี่ยงกับอันตรายจาก
กองกำลังรัฐประหาร ฯลฯ

แน่นอน นี่มิได้หมายความว่า มิพักต้อง

คำนึงถึงอัตราเสี่ยงที่มากน้อยแตกต่างกันไปในการต่อสู้ครั้งหนึ่งๆ เอาเสียเลย

นักยุทธวิธีที่ดีย่อมต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนในการต่อสู้ พยายามประเมินภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกับความเป็นจริงและไม่เข้าข้างตัวเองที่สุด แล้วตัดสินใจพลิกแพลงเลือกใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสมไปตามนั้นเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมืองและถนอมรักษาชีวิตและสวัสดิภาพของประชาชนผู้ร่วมต่อสู้ไปพร้อมกัน

อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจหยิบยกเอาหลักประกันว่าชีวิตประชาชนผู้ร่วมต่อสู้จะปลอดภัย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์มาตั้งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้น (SINE QUA NON) ก่อนดำเนินการต่อสู้ใดๆ ได้

เนื่องจากภายใต้ระบอบเผด็จการ อำนาจในการควบคุมกลไกความรุนแรงมิได้อยู่กับฝ่ายประชาชนที่ต่อสู้โดยสันติวิธี หากแต่อยู่กับฝ่ายรัฐซึ่งประชาชน(หรือแม้แต่คณะรัฐบาลเองในบางกรณี) คุมไม่ได้ ได้แต่พยายามเดาใจฝ่ายรัฐให้แม่นยำที่สุดเท่านั้น

ดังนั้น เอาเข้าจริง ๆ แล้วการต่อสู้กับเผด็จการที่ไม่เสี่ยงในระดับหนึ่งเลยคงจะไม่มี เพราะการประเมินของเรากับการลงมือของเขาอาจจะไม่ตรงกัน (ขอให้คิดถึงกรณีคุณทอง โพธิ์อ่าน, อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์, คุณสุทธิชัย หยุ่น, อาจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช, คุณสนธิ ลิ้มทองกุล, คุณแหง โตจิราการ, นายกษอนันท์ ปันยารชุน เป็นต้น) ดูแม้แต่นักต่อสู้แนวอหิงสาปราศจากความรุนแรงทั้งหลายก็ยังยอมรับว่า ในการต่อสู้กับเผด็จการทหารโดยสันติวิธี ประชาชนอาจจะหลีกเลี่ยงความสูญเสียที่เกิดจากความบ้าระห่ำของฝ่ายเผด็จการไปไม่พ้น เพียงแต่ว่าแนวทางสันติวิธีจะช่วยประหยัดชีวิตคนทั้งฝ่ายประชาชนและฝ่ายตรงข้ามลงมากกว่าแนวทางอื่น

ส่วนทางเลือกหลังคือ “ไม่ต่อสู้เมื่อต้อง

เสี่ยงชีวิตประชาชน” แม้จะเป็นวิธีการที่รอบคอบปลอดภัยที่สุดต่อชีวิตและสวัสดิภาพของประชาชนซึ่งผู้นำประชาชนที่รับผิดชอบควรจะต้องคำนึงถึงเป็นปฐมฐาน และผู้มีประสบการณ์จากการเคยถูกกลไกรัฐปราบปรามมาแล้วจะพยายามเสนอแนะให้ผู้นำรุ่นหลังเลือกใช้อย่างน้อยก็ชั่วคราวในสถานการณ์ที่สับสนไม่แน่นอนเดาใจผู้กุมอำนาจรัฐยาก

แต่กระนั้นเราก็คงต้องยอมรับความจริงว่าทางเลือกนี้ในหลายกรณีมันขัดหัวใจของประชาชนผู้ร่วมต่อสู้

และครั้งหนึ่งของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของประชาชนเขาสู้อย่างหัวใจ!

เพื่อช่วยความเข้าใจในกรณีนี้ ผมอยากยกตัวอย่างรูปธรรมอันหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการต่อสู้เดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา มีนักศึกษามหาวิทยาลัยคนหนึ่งสนิทกับได้มาปรึกษาผมอยู่บ่อยครั้งว่าเธอควรไปร่วมการชุมนุมหรือไม่ โดยเหตุที่ผมรู้ว่าเธอมีอุปนิสัยหวาดหวั่นรักความเป็นธรรม คล่องตัว ไม่เลือกงานและกลัวๆ ผมจึงพยายามเตือนเธออย่างรอบคอบเสมอ กล่าวคือหลังจากพยายามประเมินความร้ายแรงหนักหน่วงของสถานการณ์และอัตราเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นให้เธอฟังอย่างสุดสติปัญญาความสามารถและข้อมูลเท่าที่ผมมีแล้ว ผมก็เตือนเธอว่าถ้าให้พูดในฐานะเพื่อนผมไม่อยากจะให้เธอไป เพราะมันเสี่ยง แต่ถ้าให้พูดในฐานะเธอเป็นคนรักประชาธิปไตยคนหนึ่งที่มีสุขภาพสถานการณ์อย่างที่เป็นจริงและอย่างดีที่สุดเท่าที่เธอจะรู้ได้แล้ว ก็ต้องบอกว่ามันอันตราย มันเสี่ยง แต่นี่ยังไม่ใช่การเดินหน้าเข้าไปหาท่ากระสุนและความตาย ดังนั้นถ้าเธอเลือกจะไปสู้ก็จงไปเถิดแต่ขอให้ระวังตัวให้ดีก็แล้วกัน

ผลก็คือ เธอเข้าร่วมชุมนุมแต่ครั้งเดียว สมัยครั้น และรู้ว่าเธออาจจะต้องเผชิญกับกระบอกและแก๊สน้ำตาของตำรวจปราบจลาจล เธอ

ตั้งปณิธานว่าอย่างน้อยก็อยากจะไปเป็นหน่วย
พยาบาลสนามช่วยหามผู้ร่วมชุมนุมที่ได้รับบาดเจ็บ
มาส่งหมอ แม้ในวันหลัง ๆ ที่เรื่องลุกลามถึงขั้น
ทหารออกมาไล่ยิงผู้ชุมนุมแล้ว รู้ทั้งรู้ เธอก็ยัง
เสี่ยงชีวิตไปร่วมชุมนุมที่ถนนราชดำเนินและ
วัดเทพธิดารามอีก จนต้องพลอยวิ่งหลบกระสุน
หัวซุกหัวซุนไปกับเขาด้วย

ถ้าถามเธอและ “ประชาชนไปสู้อยู่ไม่ไหว”
ณ ถนนราชดำเนินคนอื่น ๆ ก็คงพบว่า สิ่งที่ชักนำ
พวกเขาให้ออกมาร่วมกันสู้ในวินาทีแห่งความ
เป็นความตายนั้นไม่ใช่ความยิ่งใหญ่ยิ่งยงของผู้นำ
การชุมนุม

แต่คือหัวใจที่อดรนทนไม่ได้ต่อความไม่เป็น
ธรรมในบ้านเมือง

คือสำนึกผิดชอบชั่วดีทางศีลธรรมที่มีอยู่
ในกมลสันดาน

คือความหยิ่งทะนงในเกียรติและศักดิ์ศรี
ของความเป็นไทยและความเป็นคน

และคือน้ำใจรักห่วงใยเพื่อนพ่อแม่พี่น้อง
ประชาชนคนอื่น ๆ ที่ร่วมอดร่วมเดิน ร่วมสู้ทุกข
ยากลำบากเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายกันมาและกำลัง
ถูกเขาไล่ยิงอยู่กลางท้องถนน

การแพ้นะทางการเมืองจะมีความหมาย
อะไรเล่าเบื้องหน้าเพลิงมโนธรรมที่เผาร้อนลวก
หัวใจผู้คนเช่นนี้?

และชีวิตจะมีความหมายอะไรเล่าหากต้อง
อยู่อย่างควายผอมเทียบรถถังกันทั้งเมืองโดยไม่
มีความเป็นธรรม ไม่มีความเป็นไท และไม่มี
ความเป็นคนเหลืออยู่?

ความไม่กลัวตายแบบนี้มีอยู่จริง และ
แม้มันจะไม่ฉลาดทางการเมืองอย่างไร ผมคิดว่า
เมื่อเราบอกข้อมูลข่าวสารความจริงแก่ประชาชน
ไปจนหมดจนสิ้นแล้ว เราต้องเคารพการตัดสินใจ
เสี่ยงชีวิตเข้าสู่เช่นนี้ หลักยุทธวิธีที่ว่า “ยอม
พ่ายแพ้ทางการเมืองดีกว่าเสี่ยงชีวิตของประชาชน”

ไม่มีความหมายสำหรับประชาชนที่ออกจากบ้าน
ไปสู้บนถนนราชดำเนินระหว่างวันคืนอันหฤโหด
นั้นเหมือนกับที่กาลครั้งหนึ่ง ๑๖-๑๗ ปีก่อนมัน
ไม่มีความหมายสำหรับผมและคุณสมศักดิ์ เมื่อ
เราร่วมกันต่อสู้เรียกร้องให้ปล่อยตัว ๙ ผู้นำชวนา
นักศึกษา, เดินขบวนไล่ฐานทัพอเมริกา และ
ชุมนุมด้านการกลับมาของจอมพลประภาสและ
สามเนรตนอมอยู่ในธรรมศาสตร์

ผมไม่ได้ขอร้องให้คุณ สมศักดิ์หรือใคร
เห็นด้วยกับจิตใจต่อสู้ดังกล่าว แต่ผมคิดว่าเรา
ต้องพยายามเข้าใจหัวใจของประชาชนก่อน
ที่จะเสนอหลักการทางยุทธวิธีครอบจักรวาลได
ออกมา

๓) โดยที่คุณสมศักดิ์จะรัฐตัวหรือไม่ก็ตาม
ผมเห็นว่าการขมวดประเด็นหลักการทางยุทธวิธี
ไว้ในลักษณะ “ยอมพ่ายแพ้ทางการเมืองดีกว่า
เสี่ยงชีวิตของประชาชน” กลับเป็นการไปให้ความ
ชอบธรรมในด้านกลับแก่การตัดสินใจของคุณจำลอง
ศรีเมือง ในคืนวันที่ ๑๗ พฤษภาคม เพราะถ้าทาง
เลือกทางยุทธวิธีหืดแคบเหลือเพียง “ยอมแพ้” หรือ
“ยอมเสี่ยง” แค่นั้น เราก็อาจจะแก้ต่างให้กับ
คุณจำลองได้ว่า คุณจำลองเลือกเสี่ยงดีกว่ายอมแพ้
และคงจะมีประชาชนที่ไม่อยากแพ้จำนวนไม่น้อย
เห็นด้วย

แต่ความเป็นจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น!

ความเป็นจริงก็คือ สถานการณ์ทางการเมือง-
เมือง ณ คืนวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ต่อให้ที่ชุมนุม
ประชาชนเลือกไม่เดินขบวนไปทำเนียบรัฐบาล
การต่อสู้ก็ใช้ว่าจะพ่ายแพ้ลงในคืนนั้นก็หาไม่ ตรง
กันข้าม ในความเห็นของผม หากการชุมนุม
สลายไปในคืนนั้นโดยสงบ และฝ่ายประชาชน
พลิกแพลงไป ใช้รูปแบบการต่อสู้อื่นในวันถัดๆ
มาแล้ว ความได้เปรียบความชอบธรรมทางการเมือง
ของฝ่ายประชาชนเหนือรัฐบาลสุจินดา ก็
จะยิ่งสูงขึ้น ความเป็นไปได้ที่จะกร่อนเซาะฐานใน

กองทัพของแก๊งคนผืนโลกก็จะมีมากขึ้น และจำนวนนายทหารและไพร่พลที่จะเริ่มลี้ภัยลงเอาใจออกห่างรัฐบาลสุจินตาก็จะมีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับอย่างน้อยที่สุดก็อาจจะมีอีกหลายนิ้วที่สั่นคลอนสะท้อนใจเกินกว่าจะเหนียวโกใส่ผู้ชุมนุมตามคำสั่งเมื่อถึงเวลา

การตัดสินใจในคืนนั้น มีรากเหง้าที่มาจากวิธีคิดที่ผิดพลาดของผู้นำบางคนในการนำการชุมนุมต่อสู้ทั้งกระบวนการ ซึ่งมองการต่อสู้ทางการเมืองเป็นการต่อสู้ทางการเมืองทหาร

มองการชุมนุมเป็นกลุ่มก้อนกองกำลังทางกายภาพ(PHYSICAL MASS)ที่จะเข้าไปบุกไปลุยยึดพื้นที่แทนที่จะมองเห็นพลังและคุณค่าของมันในเชิงสัญลักษณ์สื่อสารทางการเมืองไปยังฝ่ายตรงข้ามและประชาชน

มองการรุกทางการเมืองเป็นเรื่องของการยึดพื้นที่ถนนทำเนียบแบบทหารแทนที่จะเป็นการช่วงชิงชนะใจคนมาเป็นฝ่ายเรา

และท้ายที่สุด ดัดยึดอยู่กับรูปแบบการต่อสู้แบบชุมนุมเดินขบวนอย่างตายตัว แทนที่จะคิดพลิกแพลงหารูปแบบวิธีการต่อสู้ใหม่อื่นๆ

ผมจึงเห็นว่าหากเราจะสรุปบทเรียนเลือดแห่งเดือนพฤษภาคม ไว้เป็นหลักการสำหรับยึดเพื่อวางยุทธวิธีการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของประชาชนในอนาคตแล้ว ข้อสรุปที่ได้ไม่ควรจะเป็น “ยอมพ่ายแพ้ทางการเมืองดีกว่าเสี่ยงชีวิตของประชาชน” แบบคุณสมศักดิ์แต่ควรจะเป็น

“รู้จักพลิกแพลงรูปแบบวิธีการต่อสู้เพื่อถนอมรักษาชีวิตของประชาชนไว้”

นับเนื่องจากบทความของ คุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (1): THE UNTOUCHABLE MAN.

พินิต ลิขิตกิจสมบูรณ์

นสพ.ผู้จัดการรายวัน ๑๔-๑๖ ส.ค. ๓๕, น.๗

บทความของคุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุลใน “ผู้จัดการรายวัน” ฉบับวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๕ ประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ คือ ส่วนแรกว่าด้วยบทบาทของคุณจำลอง ศรีเมืองและผู้นำสมาพันธ์ประชาธิปไตยบางคนในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม อีกส่วนหนึ่งเป็นข้อวิพากษ์ต่อฝ่ายนำการชุมนุม (ทั้งครป. สนท. คุณจำลอง และคนอื่น ๆ) ที่ปกปิดความขัดแย้งระหว่างกันในช่วงเดือนพฤษภาคมและปฏิบัติต่อประชาชนผู้ชุมนุมเสมือน “เบี้ย” ในส่วนนี้ คุณสมศักดิ์ยังได้ตั้งคำถามเชิงตรรกะไว้บางประเด็นอีกด้วย

ในส่วนแรกนั้นมีประเด็นหลักสรุปได้ดังนี้:

๑) การกระโดดเข้าสู่กระแสการต่อต้านนายกษคนนอกโดยคุณจำลองในต้นเดือนพฤษภาคม มีลักษณะค่อนข้าง “กะทันหัน” ชนิดไม่มีปี่มีขลุ่ย และไม่มีการปรึกษาหารือกับแนวร่วมแต่อย่างใด นับว่าคุณจำลองโดดเข้ามา “ช่วงชิง” การนำการต่อสู้ชนิดกลางคัน

๒) วิธีการทำงานของคุณจำลองมีลักษณะยึดอัตตาและความเห็นของตนแต่ฝ่ายเดียวโดยไม่ให้ความสำคัญกับแนวร่วมของตน คือ ครป. สนท. และกลุ่มนักวิชาการ นอกจากนี้ ยังส่อไปในทาง “วิธีคิดแบบทหาร” ที่มุ่ง “เข้าชน” และเอาชนะโค่นล้มตัวบุคคลโดยตรง

๓) คุณจำลองได้รับการสนับสนุนจากผู้นำการชุมนุมคนอื่นอีกบางคนที่มีลักษณะ “สุ่มเสี่ยง” ทางการเมืองสูง เช่น ครูประทีป และคุณฉลาดเอง

๔) บทบาทและวิธีการของคุณจำลองกับ

พวกได้ทำให้เกิดความขัดแย้งกับแนวร่วมนักศึกษา และนักวิชาการ จนกระทั่งเผยแพร่ออกมาเมื่อครป. ประกาศ “คืนเวทีชุมนุม” ให้คุณจำลองกับพวกใน คินวันศุกร์ที่ ๘ พฤษภาคม การก่อตั้งสมาพันธ์ ก็มีจุดมุ่งหมายประการหนึ่งที่จะลดบทบาทของ แนวร่วมที่ไม่ค่อยเชื่อฟังนี้ลงนั่นเอง

ในบรรดาข้อวิจารณ์ตัวคุณจำลองกับพวก ทั้งหมดนี้ คงเป็นเรื่องที่ผู้ที่ยินยมคุณจำลอง ตลอดจนพวก “ลัทธิจำลองอิสม์” ทั้งหลายจะ ออกมาแก้ต่างและหาเหตุผลมาหักล้างแทนคุณ จำลองกันเอง แต่ผมพูดได้ว่า มุมมองเหตุการณ์ ของคุณสมศักดิ์ในประเด็นเหล่านี้ (ซึ่งว่ากันว่า สอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง) นับว่าถูกต้องใกล้เคียงกับความจริงอย่างมาก

ผมยังอยากจะเสริมด้วยว่าความขัดแย้ง ความอึดอัด และไม่พอใจต่อคุณจำลองกับพวก ของเขาที่เกิดกับนักศึกษาและนักวิชาการที่ใกล้ชิด กับการเคลื่อนไหวในเวลานั้น มีอยู่สูงมาก สิ่งที่คุณจำลองกับพวกต้องการจากนักศึกษาและ นักวิชาการในเวลานั้นไม่ใช่ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการตัดสินใจแต่อย่างใด หากแต่ต้องการเพียง “ยี่ห้อ” (เช่น สนทน. ครป. กลุ่มคณาจารย์เพื่อประชาธิปไตย สภา อาจารย์ ฯลฯ) เข้ามาประดับพวงท้ายให้ได้ ภาพพจน์การเคลื่อนไหวที่หลากหลายนั่นเอง ส่วนข้อคิดเห็นใดๆ ที่ขัดกับความตั้งใจและแผนการ เดิมของคุณจำลองกับพวก ก็จะถูกเพิกเฉยทำหุ ทวนลมเสียทั้งหมด

ขั้นตอนการเคลื่อนไหวตั้งแต่ต้นเดือน พฤษภาคมจนถึงเหตุการณ์ แสดงให้เห็นชัดว่า คุณจำลองได้ “คำนวณ” และวางแผน “ยุทธการ รุกรบ” เอาไว้แล้วอย่างเป็นขั้นตอน ตลอดจน ดำเนินการอย่าง “เยือกเย็น” โดยไม่เปิดเผย ปรีกษาหรือ หรือฟังคำแนะนำจากแนวร่วม และ เมื่อลงมือปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน ก็จะกระทำการ

อย่างจับพลัดพันที่ชนิดที่แนวร่วมของตนเอง ตั้งตัวไม่ติด ปรับตัวไม่ทัน และ “หน้าแตก” ครั้ง แล้วครั้งเล่า เพราะไม่ได้รับการบอกกล่าวหรือ ปรีกษาล่วงหน้าใดๆ เลย

คุณสมศักดิ์ก็กล่าวได้ถูกต้องที่ว่า คุณ จำลองกับพวกก่อตั้ง “สมาพันธ์ประชาธิปไตย” ขึ้นมาเพื่อ “คุมกำเนิด” บทบาทของนักศึกษาและ นักวิชาการ

แต่ผมอยากจะเสริมว่า จุดมุ่งหมายที่ สำคัญกว่านั้นของการก่อตั้งสมาพันธ์ก็คือ เพื่อ เคลือบคลุมอำพรางบทบาทและความรับผิดชอบ ที่แท้จริงของคุณจำลองเอง

ความจริงที่ทราบกันดีก็คือ หลังจากที่ได ยุติการชุมนุมชั่วคราวในคืนวันที่ ๑๐ พฤษภาคม นั้น คุณจำลองได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก จากแนวร่วม นักศึกษา นักวิชาการ กระทั่งคอลัม- นิสต์ตามหนังสือพิมพ์ในเวลานั้น ภาพของคุณ จำลองที่เป็น “นักการเมือง” หรือ “นักยุทธการ รุกรบ” “ถือความเห็นของตนเป็นใหญ่” “ประกาศ อดข้าวถึงตายใน ๗ วันแต่กลับมายอมกินข้าว เพื่อประชาธิปไตยและถือว่าไม่เสียสัตย์” ฯลฯ เริ่ม ปรากฏให้เห็นต่อสาธารณชน และเป็นที่ยึดแย้ง อย่างมีพลังต้องสงสัยแก่นักศึกษาและนักวิชาการ ที่ใกล้ชิดการเคลื่อนไหว

การตั้งสมาพันธ์ขึ้นมาก็ทำให้ภาพของ การตัดสินใจและความรับผิดชอบกระจ่ายออกไป จากตัวคุณจำลองเองไปยังสมาชิกของสมาพันธ์ฯ และจึงเป็นการลดกระแสกดดันวิพากษ์วิจารณ์ตัว คุณจำลองลงทั้งที่ในข้อเท็จจริงแล้ว นำหนักการ ตัดสินใจก็ยังคงอยู่ที่คุณจำลองนั่นเอง โดยมีนาย แพทย์หญิง ไตจิราการ เป็นผู้แสดงบทบาทสำคัญ

ก่อนการชุมนุมใหญ่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม นักวิชาการที่ใกล้ชิดกับการเคลื่อนไหวได้ยืนยัน ครั้งแล้วครั้งเล่าไปยัง “แกนนำบางคน” ของ สมาพันธ์ฯว่า การชุมนุมใหญ่นี้จะต้องไม่มีการ

เคลื่อนขบวนโดยเด็ดขาด และไม่ควรเป็นการ
ชุมนุมยึดเยื้อ แต่ก็ได้รับคำตอบแต่เพียงว่า “ยังไม่
ได้ตัดสินใจ” “ขอดูกระแสความรู้สึกของ
ประชาชนในเย็นวันนั้นก่อน” ทั้งนี้ ดูคล้ายกับว่า
สมาพันธ์ฯ ยังไม่มีการวางแผนล่วงหน้าแต่อย่าง
ใดว่า จะทำอย่างไรกับประชาชนที่มาชุมนุม ขณะ
เดียวกัน ก็มีข่าวกระแสกระสายมาว่า ได้มีการ
วางแผนเคลื่อนขบวน “เข้าชน” ในคืนวันที่ ๑๗
พฤษภาคมอย่างแน่นอน ต่อข่าวลือนี้ แกนนำ
บางคนของสมาพันธ์ฯ ไม่ตอบรับและไม่ปฏิเสธ
นอกจากกลบเกลื่อนด้วยเหตุผลเดิมๆ คือ “ยังไม่
ตัดสินใจ” จนกระทั่งเย็นวันที่ ๑๗ พฤษภาคม
เมื่อการชุมนุมได้เริ่มขึ้นแล้ว นักวิชาการก็ยังคง
ตอกย้ำอย่างสิ้นหวังว่า “ต้องไม่มีการเคลื่อนขบวน
โดยเด็ดขาด” และก็เช่นเคยคือ คำแนะนำนี้ไม่ได้
ได้รับความสนใจใดๆ

ยิ่งกว่านั้น รายละเอียดการประชุม
แกนนำสมาพันธ์ฯ เพื่อตัดสินใจเรื่องการเคลื่อน
ขบวน ก็ชี้ชัดว่าคุณจำลองกับพวกได้ “ตัดสินใจ
ล่วงหน้า” มาก่อนแล้วว่า จะต้องเคลื่อนขบวนใน
เย็นวันที่ ๑๗ อย่างแน่นอน มิใช่จะฟังเสียง
ทัดทานจากใครทั้งสิ้น

ข้อที่แกนนำบางคนของสมาพันธ์ฯ แจ้ง
กับนักวิชาการก่อนหน้านั้นว่า “ยังไม่ตัดสินใจ”
จึงไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด หากแต่เป็นเพียง
ลูกล่อมิให้นักวิชาการแสดงการคัดค้านได้ทันกาล
เท่านั้น

การประชุมสมาพันธ์ฯ และการขอความ
เห็นจากนักวิชาการก่อนหน้านี เป็นเพียงหน้า
ฉากที่จะมารองรับแผนการที่ได้วางไว้แล้วเท่านั้น
เอง!

ฉายาของคุณจำลองที่ว่า “THE
UNTOUCHABLE MAN” นั้นนับว่าเหมาะสมทีเดียว

และนี่ก็คือทุกซ์ของคนหนังสือพิมพ์และ
คอลัมนิสต์ทั้งหลาย!

ในหลาย ๆ ปีมานี้ บรรดานักวิจารณ์และ
คอลัมนิสต์ในหนังสือพิมพ์ทุกฉบับต่างบ่นเป็น
เสียงเดียวกันว่า หากคราใดได้เขียนติติงถึง
บุคคลผู้นี้แม้เพียงน้อยนิดก็จะมีผู้โทรศัพท์ ส่ง
ไปรษณียบัตรหรือจดหมาย มากันบริภาษ
บรรณาธิการและผู้เขียนอย่างก้าวร้าวรุนแรง
ทุกครั้งไป ดูดั่งว่าบุรุษ “นักการเมือง” และ
“นักรบ” ร่างเปรี้ยวผู้นี้เป็น “สถาบันเหนื้อมนุษย์”
อันปราศจากราคิน และมีบ่วงครุฑที่มีของนัก
หนังสือพิมพ์และปากของนักวิจารณ์ที่หนาแน่น
ไปด้วยกิเลสตัณหาโมหจริต (กระทั่งเป็น “สมุน
ประชากรไทย” “ทาสเผด็จการ” ฯลฯ) จะยื่นเข้าไป
จับจ้วงให้แปดเปื้อน!

แต่อย่าลืมนะว่า ท่านทั้งหลายกำลังรณรงค์
เคลื่อนไหวต่อสู้ภายใต้ชื่อ “ประชาธิปไตย” การ
วิพากษ์วิจารณ์โต้แย้งกัน “ด้วยเหตุผล” และ
“อย่างสันติ” คือชีวิตของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยคือการที่คนหลายๆ คนที่มี
ความคิดเห็นและผลประโยชน์ขัดแย้งแตกต่างกัน
สามารถอยู่ร่วมกันและประนีประนอมข้อขัดแย้ง
กันได้โดยสันติ จิตใจประชาธิปไตยคือความ
อดทนต่อคนที่คิดต่างจากเรา

และสำหรับท่านผู้ที่นิยม “ลัทธิจำลองอิสม์”
แล้ว ผมอยากจะเสริมว่า ประชาธิปไตยคือ
“ความอดทน” และ “รับฟัง” ต่อผู้อื่นที่วิจารณ์
ติติงบุคคลที่เราเลื่อมใสศรัทธา ความมั่งงาย
หรือ “สวามิภักดิ์” ตัวบุคคลถึงขั้น “แต่ต้อง
มิได้แม้ปลายนิ้วก้อย” ไม่ใช่ลักษณะของประชา
ธิปไตย แต่เป็นมูลธาตุสำคัญอันหนึ่งของเผด็จการ
ทั้งหลาย รวมตลอดถึง “เผด็จการโดยผู้มีธรรม”
นอกจากนี้ ประชาธิปไตยยังหมายความว่า โลกนี้
ไม่ใช่มีแค่สีดำและสีขาว มิใช่แค่ “ธรรมะกับอธรรม”
“มารกับเทพ”

ตรงข้าม โลกประชาธิปไตยนั้นมีสีเทา!

ประชาธิปไตยเป็นสิ่งจำเป็นในโลกปัจจุบัน

เพราะมนุษย์สังคมที่มีเลือดเนื้อชีวิตและความต้องการนั้น คำนึงถึงตนเองและผลประโยชน์เฉพาะตน ซึ่งอาจขัดแย้งกันและจำเป็นต้องหาข้อยุติและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มนุษย์ที่ต้องการประชาธิปไตยคือมนุษย์ปัจเจกชนที่มีกิเลสตัณหาและผลประโยชน์ ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของ “โลกียชน” ประชาธิปไตยมิใช่มีไว้สำหรับ “อริยบุคคล” คนที่ปราศจากกิเลสตัณหาและผลประโยชน์อย่างแท้จริงนั้นเขาไม่ต้องการประชาธิปไตย

โลกนี้ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยโดยธรรม” จะมีก็แต่ “เผด็จการโดยผู้มีธรรม (หรืออ้างว่ามีธรรม)” ซึ่งก็คือระบอบปกครองที่เผด็จอำนาจโดยผู้นำที่อ้างตนว่ามีจริยธรรมและศีลธรรมเหนือสังคมเหนือประชาชน!

พรรคชนที่ถูกล้างสมอง ถูกผู้อื่นว่าไร้อริยธรรม เต็มไปด้วยกิเลสตัณหาและผลประโยชน์ แล้วหันไปยกย่องเชิดชูผู้นำของตนว่ามีจริยธรรมและชาวสะอาดเหนือผู้อื่นทั้งปวงนั้น เป็นพรรคชนของ “เผด็จการโดยผู้มีธรรม” และไม่ใช่ประชาธิปไตยแต่อย่างใด

อย่าลืม! เรากำลังต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง “ประชาธิปไตยของคนเดินดินกินข้าวแกง ที่ต้องต่อรองผลประโยชน์และแก้ความขัดแย้งระหว่างกันอย่างสันติอยู่ทุกวี่วัน” เราไม่ได้ต่อสู้เพื่อ “เผด็จการโดยผู้มีธรรม (หรืออ้างว่ามีธรรม)”

นอกจากนี้ประชาธิปไตยยังหมายความว่าเวทีวิพากษ์วิจารณ์นั้นต้องเปิดกว้างแก่ทุกฝ่ายที่สนใจ แม้บุคคลที่มีได้เกี่ยวข้องโดยตรงและด้วยตนเองในเหตุการณ์และข้อขัดแย้งนั้นๆ ก็มีสิทธิ์และเสรีภาพเข้ามามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นได้โดยไม่ถูกกีดกันใดๆ และได้รับการรับฟังและตอบโต้อย่างมีเหตุผล ข้อนี้สำคัญมาก เพราะวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้กันมากเพื่อ “อุดปาก” ใครก็ตามที่วิจารณ์เหตุการณ์พฤษภาคมและคุณจำลองก็คือ “ไม่อยู่ในเหตุการณ์ไม่มีสิทธิ์พูด” “ฟังเขา

เล่าว่าแล้วเอามาเขียนให้ร้ายคน” และอื่นๆ นี่ก็เป็นวิธีบังคับให้คนที่พูด (ในสิ่งที่เราไม่ชอบฟัง) ต้อง “หุบปาก” ไปเสีย และก็เป็นวิธีการของเผด็จการอีกเช่นกัน

ในกรณีของการวิจารณ์คุณจำลองและใครอีกบางคนในสมพันธ์นั้น ผมอยากจะบอกว่าหากใครทนไม่ได้ต่อการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลที่เขาเชิดชูแล้วไซ้ร ก็อย่ามาพูดเลยว่า “ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย” หรือ “รักและต้องการประชาธิปไตย”

เพราะพฤติการณ์บูชาบุคคลนั้นเป็นสิ่งขัดขวางประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง

ลัทธิบูชาบุคคลนั้นมีแพร่บาดและส่งเสริมกันอย่างเป็นล่ำเป็นสันก็แต่ในสังคมที่เป็นเผด็จการแม้ในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว การแพร่เชื้อลัทธิบูชาบุคคลก็มีแต่จะนำสังคมไปสู่เผด็จการในที่สุด แม้ตัวบุคคลที่ถูกเยินยกให้เป็น “ยอดคน” นั้นเล่าหากเขาจริงใจต่อประชาธิปไตยแล้วไซ้ร เขาต้องปฏิเสธการเยินยกเหล่านั้น และยอมรับการติติงวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนอย่างถ่อมตนมิใช่ “ปากว่าตาขยิบ” ปลอ่ยให้ผู้ติดตามเยินยกกันจนเลิกลอย และตนเองก็เอาแต่ปิดปฏิเสธความผิด รับเอาแต่ความชอบเข้าตัวแต่ฝ่ายเดียว แม้ผู้นำที่เป็นประชาธิปไตย แต่หากหลงไหลไปกับการสรรเสริญเยินยกแล้ว เขาก็มีแต่จะตกไปสู่ฝ่ายเผด็จการและความเสื่อมไม่ช้าก็เร็ว และนี่ก็คืออีกเหตุผลหนึ่งที่โลกปัจจุบันจำเป็นต้องมีประชาธิปไตย เพราะในสังคมประชาธิปไตยนั้น ผู้นำมิใช่ “ยอดมนุษย์” “เหนือคน” หรือ “อริยบุคคล” หากแต่เป็นมนุษย์เดินดินที่มีความต้องการและผลประโยชน์เฉพาะตนเฉกเช่นคนทั้งหลาย และอาจกระทำการพลาดพลั้งได้มากบ้างน้อยบ้าง ประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตรวจสอบผู้นำของตนเอง ได้วิพากษ์วิจารณ์และกดดันผู้นำของเขา ตลอดจนป้องกันมิให้เขาตกไปสู่ความ

หลงระเห็จในความเป็น “อริยบุคคล” ของตน
อันนำไปสู่ความเป็นเผด็จการต่อประชาชนของ
ตนเองในที่สุด

อาจสรุปได้ว่า การต่อต้านลัทธิบูชาบุคคล
ก็คือ แนวรบสำคัญอีกแนวหนึ่งของการต่อสู้
เพื่อประชาธิปไตย

และโปรดอย่าลืมว่า นอกจากกรณีพฤษ-
ภาคนี้แล้ว ก็ยังมีบัญชีเดิม ๆ ที่ยังค้างค้ำมิได้
ชำระสะสางอยู่ คำถามที่ว่า

“ใครบ้างที่มีมือเปื้อนเลือดมีส่วนในกรณี
สังหารหมู่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙”

ก็ยังไม่มีการตอบ

หรือบางเรื่องมีคำตอบแล้วจากผู้ใกล้ชิด
และผู้ร่วมมือ แต่ยังไม่ได้รับการยอมรับจากจำเลย
อย่างลูกผู้ชายชาติทหาร หรือกระทั่งการยอมรับ
เยี่ยง “ผู้มีธรรมะ” (ซึ่งอย่างน้อยต้องรักษาศีลข้อ
“มุสาฯ”) เฉพาะประเด็นท้ายสุดนี้ ประเด็นเดียว
ก็ไม่น่าหนักมากพอแล้วที่จะรักษาระดับการกดดัน
และการวิพากษ์วิจารณ์ตัวบุคคลบางคนเอาไว้ให้
นานแสนนาน トラบเท่าที่เราและ “เขาคอนัน” ยัง
คงต้องการ “ประชาธิปไตย” กันอยู่

บทความนี้เป็นภาคแรกเท่านั้น โดยเป็น
บทเสริมข้อคิดของคุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ภาค
สองของบทความนี้จะเป็นการโต้แย้งกับคุณ
สมศักดิ์โดยตรงในประเด็นคำถามทางตรรกะที่
คุณสมศักดิ์ทิ้งเอาไว้

ข้อคิดในบทความนี้เป็นของผมเอง และ
โปรดอย่ามีโทรศัพท์หรือจดหมายมาถ่มบรีภาษ
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉบับนี้เลย เพราะ
เขาเองก็คงไม่เห็นด้วยกับผมทั้งหมด และเชื่อได้
ว่าบทความของผมชิ้นนี้คงจะสร้างความอึดอัดใจ
ให้กับเขาอยู่ไม่น้อยทีเดียว

นับเนื่องจากบทความของ คุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (2) : เบียดหากทางการเมือง ?

พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์

นสพ.ผู้จัดการรายวัน ๑๗ ส.ค. ๓๕, น.๙

บทความใน “ผู้จัดการรายวัน” วันที่ ๖
สิงหาคมนี้ คุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุลได้ทั้งคำถาม
เชิงตรรกะเอาไว้หลายประเด็น...

ในระหว่างการเคลื่อนไหวเดือนพฤษภาคม
แม้จะเกิดความขัดแย้งระหว่างปีกคุณจำลองกับ
ปีกกรป.-สนท. แต่ทั้งสองฝ่ายก็พยายามปก
ปิดความขัดแย้งเหล่านั้นมาตลอด พฤติกรรมปก
ปิดความจริงต่อประชาชนเช่นนี้ คุณสมศักดิ์
วิจารณ์ว่าเป็นวิธีการเดียวกันกับพวกเผด็จการที่
เล่นการเมืองและตัดสินใจกันเองในกลุ่มผู้นำ
จำนวนน้อยนิด โดยปราศจากการเสนอข้อมูล
และรับฟังความเห็นจากประชาชนผู้ซึ่งมีชะตา
กรรมผูกไว้กับการตัดสินใจเหล่านั้น นั่นคือการ
เอาประชาชนเป็น “เบี้ย” ในการเดินหมากทาง
การเมือง คุณสมศักดิ์ตั้งประเด็นว่า

๑) สมควรหรือไม่ที่ผู้นำการชุมนุมในเวลา
นั้นจะเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความขัดแย้ง
เพื่อให้โอกาสประชาชนได้ตัดสินใจโดยตนเองว่า
จะเลือกหนทางใด คือให้ประชาชนมีโอกาส “ตัดสินใจ
ชะตากรรม” ของตนเอง?

๒) เหตุผลที่ว่า การเปิดเผยข้อเท็จจริงดัง
กล่าวอาจเป็นโอกาสให้ฝ่ายเผด็จการฉวยนำไปใช้
ประโยชน์แยกสลายประชาชนนั้น ถือว่าฟังไม่ขึ้น
เพราะหากประชาชนจะถูกสลายโดยข้อเท็จจริง
เท่านั้น ก็แสดงว่าประชาชนยังไม่สูงองมทางการเมือง
และถ้าเป็นเช่นนั้น ก็ควรจะปล่อยให้ถูกสลายพล้ง
ไปเสีย และยังไม่ต้องไปพูดถึงประชาธิปไตย

๓) คุณสมศักดิ์ยืนยันในฐานะที่ได้ผ่าน

เหตุการณ์นองเลือดมาหลายครั้งว่า ผู้ที่นำการเคลื่อนไหวของประชาชนจำเป็นต้องเลือกระหว่างสองหนทางคือ

“ยอมพ่ายแพ้ทางการเมืองหรือเสี่ยงชีวิตและเลือดเนื้อของประชาชน”

ประเด็นทั้งหมดนี้ได้แสดงให้เห็นอีกครั้งหนึ่งว่าการนำเอาตรรกะเชิงเหตุและผลแบบดุน์พินมาใช้กับปัญหายุทธวิธีและสถานการณ์ทางการเมืองอันละเอียดอ่อน โดยไม่คำนึงถึงลักษณะรูปธรรมและลักษณะประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์นั้น อาจนำไปสู่ข้อคิดที่นอกจากจะสับสนอลหม่านแล้วยังมีลักษณะสุดขั้วอีกด้วย

ความจริงแล้ว ความขัดแย้งระหว่างปีกคุณจำลองกับปีกครป.-सनท.นั้น มิใช่ความลับอะไร ก่อนที่ครป.จะประกาศ “คืนเวที” ให้แก่คุณจำลองกับพวกในคืนวันที่ ๘ พฤษภาคม ชาวความขัดแย้งก็เริ่มกระเส็นกระสายออกมาก่อนแล้วตามหน้าหนังสือพิมพ์ในคอลัมน์การเมืองต่างๆ และในขณะที่ครป.ประกาศ “คืนเวที” ในคืนวันที่ ๘ นั้น ก็ยังมีประชาชนชุมนุมรับทราบอยู่ที่สนามหลวงจำนวนมากมาย (ขณะที่อีกส่วนหนึ่งได้ตามคุณจำลองไปถนนราชดำเนินแล้ว) ยิ่งกว่านั้น หนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับในวันเสาร์ที่ ๘ พฤษภาคม ก็ลงข่าวความขัดแย้งและการประกาศ “คืนเวที” ของครป.กันอย่างทั่วถึง มิเพียงเท่านั้นวิทยุทหารก็ได้ฉวยโอกาสนี้เอาเทปคำประกาศ “คืนเวที” ของผู้นำครป.มาออกกระจายเสียงและออกข่าว “ความแตกแยก” “ครป. สนนท. ประกาศถอนตัว” ซ้ำๆ ซากๆ ตลอดทั้งวันที่ ๘ อีกด้วย ฉะนั้นความขัดแย้งในหมู่ผู้นำการชุมนุมได้ปรากฏชัดและเป็นที่ยุ้กันทั่วแล้วทั้งในหมู่สื่อมวลชนฝ่ายปกครองและประชาชนผู้มาร่วมชุมนุมซึ่งย่อมติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดจากสื่อทุกชนิดเท่าที่พวกเขาจะเข้าถึงได้ และจึงมีอาจกล่าวได้ว่าประชาชนผู้ชุมนุม “ถูกปิดหูปิดตา”

ในเรื่องความขัดแย้งในหมู่ผู้นำ ประชาชนทราบดีและก็มีได้ตื่นตระหนกอะไร อีกทั้งยังคงแสดงเจตจำนงที่จะต่อสู้ต่อไป ดังจะเห็นได้ว่าประชาชนยังคงมาชุมนุมกันอย่างล้นหลาม ณ บริเวณราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้าในค่ำวันที่ ๙ และ ๑๐ พฤษภาคมอีกด้วย

แต่ก็เป็นความจริงที่ว่า ภายหลังคืนวันที่ ๘ ไปแล้ว ทั้งครป.และसनท.ได้ออกมาปฏิเสธอย่างแข็งขันถึง “การแตกแยกถอนตัว” กับกลุ่มคุณจำลอง และยืนยันว่า จะร่วมกันต่อสู้เผด็จการต่อไป การปฏิเสธชาวดังกล่าวก็มีใช้ความผิดและความเท็จแต่อย่างใด ความขัดแย้งในหมู่ผู้นำการชุมนุมนั้นเกิดขึ้นได้เสมอ แต่นั่นเป็นคนละเรื่องกับ “การถอนตัวเล็กยุ้ง” หรือ “การแยกตัว” ความจริงแล้วการที่ครป.ประกาศ “คืนเวที” ให้กับกลุ่มคุณจำลอง แต่ขณะเดียวกันก็ยืนยันที่จะร่วมกันสู้ต่อไปนั้นมิใช่ขัดแย้งตัวเอง แต่เป็นการยอมรับความจริงที่ว่า

แกนนำการต่อสู้ที่แท้จริงในขณะนั้นไม่ใช่พวกเขา (ครป.-सनท.) หากแต่เป็นคุณจำลองกับพวก

โดยนับแต่บัดนี้ไป ครป.และसनท.จะเป็น “กองหนุน” แต่แน่นอนว่าคุณจำลองกับพวกก็ฉลาดพอที่จะรู้ว่า ภาพการนำอย่างโดดเดี่ยวของคุณจำลองนั้น “ไม่สวย” (ดังจะเห็นได้ว่า ในวันที่ ๙-๑๐ พฤษภาคมนั้น ฝ่ายปกครองได้โหมโฆษณาพุ่งเป้า โจมตีตัวคุณจำลองอย่างหนักว่า ครป.-सनท.ได้ถอนตัวไปแล้ว และการชุมนุมเป็นเรื่องของคุณจำลองแต่ลำพังที่มุ่งชิงอำนาจ) ฉะนั้นจึงได้มีความพยายามในกลุ่มคุณจำลองที่จะดึงครป. สนนท. และนักวิชาการให้กลับเข้ามาใหม่เพียงแต่หาทาง “จำกัดบทบาท” โดยออกมาในรูป “สมาพันธ์ประชาธิปไตย” อัน “กว้างขวางหลากหลาย”

ในสถานการณ์เช่นนี้ ครป. สนนท. จึงตก

ที่นั่นลำบาก กลืนไม่เข้าคายไม่ออก เพราะหากไม่เข้าร่วมสมพันธ์ฯ ก็เท่ากับ “ถอนตัวเลิกยุ่ง” “ละทิ้งมวลชน” และกลายเป็นจำเลยทางการเมืองไป แต่เมื่อเข้าร่วมสมพันธ์ฯ ก็ไม่สามารถมีบทบาทและส่วนร่วมอย่างจริงจังได้

หรือคุณสมศักดิ์จะยืนยันอีกว่า ในสถานการณ์ขณะนั้นให้ครป.สนนท.ปฏิเสธการเข้าร่วมสมพันธ์ฯ แล้วชี้แจงสิ่งที่คุณสมศักดิ์เรียกว่า “ข้อเท็จจริงเรื่องความขัดแย้ง” ให้ประชาชนทราบ ตลอดจนเรียกร้องให้ประชาชน “ตัดสินใจเลือก” แล้วอาจลงท้ายด้วยการที่ครป.สนนท.จะต้องละทิ้ง การเคลื่อนไหวของประชาชนซึ่งยอมรับการนำของ คุณจำลองกับพวกอยู่ ?

จะเห็นได้ว่า สถานการณ์การเมืองขณะนั้นมีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง และภาพที่คุณสมศักดิ์วาดเอาไว้ว่า “กลุ่มผู้นำพยายามปกปิดความขัดแย้งไม่ให้ประชาชนได้รับรู้และตัดสินใจเป็นวิธีเดียวกับฝ่ายปกครองที่ตัดสินใจปัญหาในกลุ่มตนโดยใช้ประชาชนเป็นเบี้ย” นั้นเป็นภาพที่หยาบและเบ็ดเสร็จเพียงไร

ปมของเหตุการณ์จึงอยู่ที่ว่า แกนนำการเคลื่อนไหวที่แท้จริงในเดือนพฤษภาคมได้ตกอยู่ที่คุณจำลองกับพวก ส่วนครป.สนนท.และนักวิชาการนั้นตกอยู่ในฐานะ “แนวร่วม” ที่มีบทบาทจำกัด และในหลายกรณีก็เป็นฝ่าย “ถูกกระทำ” อีกด้วย

คำถามจึงอยู่ที่ว่า เหตุใดประชาชนผู้มาชุมนุมจึงยอมรับการนำของคุณจำลองกับพวก?

ประชาชนเป็น “เบี้ยที่ถูกใส่ให้เดินไปสู่ความตายโดยไม่รู้ตัว” กระนั้นหรือ?

ประชาชนผู้ชุมนุมมีความมุงมายในตัวคุณจำลองถึงขนาดนั้นหรือ?

ก่อนอื่น ผมเชื่อว่า ประชาชนเรือนแสนที่มาชุมนุมและประชาชนเรือนล้านที่สนับสนุนการ

ชุมนุม แต่มาร่วมไม่ได้มัน ส่วนข้างมากที่สุดมิใช่ผู้ซึ่งมุงมายในตัวคุณจำลองแต่อย่างใด พวกเขาได้เห็นด้วยกับคำพูดและการกระทำของคุณจำลองไปทุกเรื่อง

พวกเขาเป็นประชาชนคนเดินดินที่ต่อต้านเผด็จการสข.และต้องการประชาธิปไตย เขามาชุมนุมด้วยความสมัครใจ ด้วยการตัดสินใจเลือกของเขาเอง

แต่ทำไมภายใต้การนำของคุณจำลองกับพวก?

ก็เพราะว่า ในขณะนั้น เราต้องยอมรับว่าไม่ใช่ครป.สนนท.หากแต่เป็นคุณจำลองกับพวกต่างหากที่สามารถสะท้อนความรู้สึกความเรียกร้องต้องการของผู้มาชุมนุมได้ใกล้เคียงที่สุด ยิ่งกว่านั้นยังมีเหตุผลในทางปฏิบัติอีกคือ คุณจำลองกับพวกในขณะนั้นมีความพร้อมมากกว่าในการจัดการชุมนุม ตลอดจนระดับการจัดตั้งและความเด็ดเดี่ยวทุ่มเทของผู้ปฏิบัติงาน

นัยหนึ่ง มีความพร้อมในด้านเกียรติภูมิทางการเมืองและในด้านการจัดตั้งที่สามารถสะท้อน “ความต้องการเฉพาะหน้าในขณะนั้น” ของประชาชนและจึงสามารถนำพวกเขาได้ ข้อนี้จึงเกี่ยวเนื่องกับประเด็นของคุณสมศักดิ์เรื่อง “วุฒิภาวะ” ทางการเมืองของประชาชนในขณะนั้น

ความสูงจอมหรือวุฒิภาวะของประชาชนนั้นก็คือ จิตสำนึกความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน

จิตสำนึกนี้มิใช่สิ่งสัมบูรณ์หยุดนิ่งหรือจินตภาพนามธรรมลอยๆ แต่เป็นสิ่งสัมพัทธ์และมีการพัฒนาแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาจิตสำนึก ประชาชนก็จะมีการกิจกรรม องค์กร และผู้นำของตนที่สอดคล้องกับระดับจิตสำนึกนั้นๆ เมื่อจิตสำนึกของประชาชนพัฒนายกระดับขึ้น กิจกรรม องค์กร และผู้นำก็ต้องยกระดับตามไปด้วย องค์กรและผู้นำที่ไม่

สามารถก้าวให้ทันหรือปรับตัวให้เป็นตัวแทนจิตสำนึกของประชาชน ก็จะถูกละทิ้งและหมดบทบาททางประวัติศาสตร์ไป

เหตุใดประชาชนจึงต้องการผู้นำหรือองค์กรนำ?

เหตุใดประชาชนนับล้านจึงไม่เคลื่อนไหวด้วยตนเองอย่างเป็นเอกภาพ โดยไม่ต้องมีผู้นำหรือองค์กรนำ?

คำตอบคือ จิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนโดยรวมไม่ใช่ผลบวกอย่างง่าย ๆ ของจิตสำนึกของปัจเจกชนแต่ละคนที่รวมปนเปเข้ามามีปัจเจกชนแต่ละคนภายในกลุ่มประชาชนจำนวนล้านมีความหลากหลาย มีความเหลื่อมล้ำกัน และมีมรดกชาติที่ขัดแย้งอยู่ภายใน จิตสำนึกของประชาชนจึงไม่สามารถเป็นผลบวกอย่างง่ายของปัจเจกชนแต่ละคน แต่เป็นผลจาก“การสังเคราะห์กันเข้า” อย่างเป็นขั้นตอน เป็นการสังเคราะห์ขึ้นของจิตสำนึกปัจเจกชนไปสู่จิตสำนึกกลุ่มย่อย จากจิตสำนึกกลุ่มย่อยไปสู่จิตสำนึกกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น กระทั่งเป็นจิตสำนึกร่วมของขบวนการเคลื่อนไหวอันไพศาล ผลของการสังเคราะห์นั้นสะท้อนและรวมศูนย์ไปที่

“ผู้นำ”

ผู้นำเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเขาคือปัจจัยที่รวบรวมอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการ และความหวังของประชาชนเข้ามาแล้วแสดงออกเป็นแนวทางสังคมนการเมืองที่ชัดเจนเป็นเอกภาพ และมีความสอดคล้องภายใน

ทำไมมวลชนจึงยอมรับการนำของผู้นำคนนี้หรือกลุ่มนี้ แต่ไม่รับผู้นำกลุ่มอื่น?

คำตอบคือ เพราะผู้นำที่ได้รับการยอมรับนั้น สามารถสะท้อนอารมณ์ความทะยานอยากและความหวังของประชาชนจำนวนเหลือคณานับได้อย่างรวมศูนย์ เป็นเอกภาพมากกว่า

ประชาชนยอมรับผู้นำเพราะประชาชน

มองเห็น “ตัวเอง” ภายในผู้นำคนนั้นหรือกลุ่มนั้น

การที่ประชาชนผู้มาชุมนุมกล่าวยืนยันว่าเขามาด้วยตนเองเลือกตัดสินใจเอง และมีได้งมงายในตัวคุณจำลอง แต่ขณะเดียวกันก็เดินตามคุณจำลองไปสู่ถนนราชดำเนินนั้น มิได้เป็นการขัดแย้งกันเลย

เพราะขณะที่เขาเดินตามผู้นำของเขานั้น เขาก็กำลังเดินตามตัวของเขาเอง!

ตัวผู้นำเองเล่าก็ตกอยู่ในความขัดแย้งตนเอง

ด้านหนึ่งเขาเป็นผลึกที่สังเคราะห์ความคิดและเจตจำนงของประชาชน แต่ในอีกด้านหนึ่งเขาก็เป็น “ปุถุชน” ที่มีความต้องการ มีผลประโยชน์ ความทะยานอยาก และมีจุดอ่อนทางบุคลิกเช่นเดียวกับปุถุชนทั้งหลาย ผู้นำทุกคนก็คือปุถุชนที่มีกิเลสตัณหาและผลประโยชน์ เพียงแต่ว่าความทะยานอยากของเขาจะสัมฤทธิ์ผลเป็นจริงได้ก็แต่ด้วยการเชื่อมเข้ากับความเรียกร้องต้องการของประชาชนเท่านั้น

นัยหนึ่ง เขาจะสนองความทะเยอทะยานของตนเองได้ก็โดยสนองความเรียกร้องต้องการของประชาชน (ที่กำลังเป็นประเด็นร้อนแรง “ในขณะนั้น”) ไปพร้อมกันด้วย

ในสภาวะเช่นนี้ ใครใช้ใคร? ใครเป็นเบี้ย?

บางคนอาจแย้งว่า เมื่อสถานการณ์เข้าขั้นวิกฤต ผู้ที่บาดเจ็บล้มตายคือประชาชน ขณะที่ผู้นำอยู่รอดปลอดภัย (ดังเช่นกรณีพฤษภาคม) และอาจกระทั่งได้รับเกียรติยศอำนาจสมประสงค์ “ผู้นำหลอกใช้ประชาชนไปล้มตายเพื่อการก้าวขึ้นสู่อำนาจของตนแต่ด้านเดียว” กระนั้นหรือ? เปล่าเลย ประชาชนไม่ใช่เบี้ยหรือวัวควายให้ใครจงจุมก เขามาร่วมการต่อสู้จากแรงผลักดัน “ภายใน” ของเขา จากความเรียกร้องต้องการของเขาเอง ซึ่งได้รับการแสดงออกอย่างรวมศูนย์

และเป็นเอกภาพที่ผู้นำ

ขณะที่เขามาร่วมชุมนุม ตะโกนคำขวัญ เดินขบวน กระทั่งวิ่งฝ่าท่ากระสุนไปสู่ความตาย นั้น เขากำลังต่อสู้เพื่อตัวเขาเองเพื่อความเรียกร้องต้องการและความหวังของเขาเอง

แต่ดอกผลทั้งสิ้นแห่งการต่อสู้ที่ย่อมอยู่ “นอกเหนือ” การควบคุมของปัจเจกชน แต่ละคน อยู่นอกเหนือแม้กระทั่งเจตจำนง และแผนการอันแยบยลของตัวผู้นำเองด้วยซ้ำ

แน่นอนว่า ในหลายกรณี (รวมทั้งกรณี พฤษภาคม) ความทะยานอยากเฉพาะหน้าบางอย่างของผู้นำได้รับการตอบสนองจากการเสียสละของประชาชน แต่ขณะเดียวกัน ประชาชนที่ต่อสู้ก็ได้รับผลพวงจากการต่อสู้เสียสละของตนเองด้วยเช่นกัน

ที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ เมื่อมองจากมุมประวัติศาสตร์แล้วผลพวงในระยะยาวนานซึ่งกำลังคลี่คลายและเผยตัวเองออกมาที่ละเปล่านั้น ลึกซึ่งยาวไกล “นอกเหนือความคาดหมาย” ของมนุษย์ปุถุชนทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือตัวผู้นำเอง อีกด้วย!

ปมปัญหาอยู่ที่ว่า เราไม่สามารถกำหนดล่วงหน้าได้ว่า ดอกผลทั้งหมดของการต่อสู้จะต้องตกอยู่กับประชาชนฝ่ายเดียวเท่านั้นโดยไม่ให้ใครอื่น (แม้แต่ผู้นำ) เข้ามาแบ่งส่วน ข้อคิดที่ว่า “ดอกผลทั้งหมดต้องตกอยู่กับประชาชนเท่านั้น” “ถ้าผลประโยชน์ถูกแบ่งไปก็แสดงว่าประชาชนถูกหลอกหรือเป็นเบี้ย” เหล่านี้ เป็นข้อคิดที่ไร้เดียงสาและสุดโต่งอีกเช่นกัน และหากยึดเป็นหลักปฏิบัติแล้วผลก็คือ เราต้องอยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไรเลย เพราะเราไม่มีทางแน่ใจและควบคุมได้ทั้งหมดว่า จะไม่มีใครอื่นมาแบ่งปันดอกผลผลการต่อสู้ไป!

ที่กล่าวมายืดยาวนี้ พอจะสรุปว่า คำว่า “ประชาชนเป็นเบี้ยทางการเมือง” เป็นคำที่ไร้ความหมาย” โดยสิ้นเชิง และเกิดขึ้นจาก

ทรรศนะการมองแบบสุดโต่งที่แยกเด็ดขาดระหว่างผู้นำกับมวลชน

ยิ่งกว่านั้น คุณสมศักดิ์เองหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาดูประหนึ่งว่า คุณสมศักดิ์กำลังชี้นิ้วตำหนิติเตียนผู้นำการชุมนุมในเดือนพฤษภาคมในข้อหา “ใช้ประชาชนเป็นเบี้ย” โอหนอ...ช่างเมตตาและเจ็บร้อนแทนมวลชนที่ถูกปฏิบัติต่อเยี่ยง “เบี้ย” เสียเหลือเกิน! ตรงข้าม! วิธีตั้งคำถามเช่นนี้ต่างหากที่สะท้อนความเชื่อส่วนลึกของผู้ถามเองว่า ประชาชนอาจถูกหลอกให้เป็นเบี้ยทางการเมืองได้ และได้เป็นเบี้ยทางการเมืองไปแล้วในกรณีพฤษภาคม!

ใครกันแน่ที่ดูแคลนและประเมินประชาชนผู้มาชุมนุมเมื่อเดือนพฤษภาคมเอาไว้ตำหนาดนั้น!

แต่ทั้งหมดนี้ก็มีได้หมายความว่า ผู้นำการเคลื่อนไหวจะปลอดภัยจากความรับผิดชอบทางจริยธรรมต่อชะตากรรมของประชาชนและต่อผลกระทบทางการเมืองที่ตามมาแต่อย่างใด

ดังกล่าวแล้วว่า ผู้นำก็เป็นปุถุชนที่มีความต้องการทะยานอยาก และก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีข้อบกพร่องทางบุคลิกและทางจริยธรรมในบางด้านเช่นเดียวกับปุถุชนทั่วไป

ฉะนั้น ในประวัติศาสตร์ ผู้นำจึงมีความหลากหลายทั้งในเชิงคุณภาพและความรับผิดชอบทางจริยธรรม โศกนาฏกรรมทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าก็คือว่า “ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นเฉพาะ” มวลชนไม่มีทางเลือกที่ดีกว่า นั่นคือแม้มวลชนจะค้นพบผู้นำของตนที่สามารถสะท้อนและรวมศูนย์เจตจำนง “ในขณะนั้น” ของตนได้ก็ตาม แต่ผู้นำก็มักจะไม่สามารถแบกรับภาระรับผิดชอบทางจริยธรรมและทางการเมืองได้อย่างสมบูรณ์ อันเนื่องมาจากความเป็นปุถุชนที่มีผลประโยชน์และมีขอบฟ้าทางภูมิปัญญาที่จำกัด

และนี่ก็เป็นสาเหตุที่ว่า ในการต่อสู้ที่เป็นจริง ผู้นำบางคนตกขบวน ผู้นำบางคนยอมจำนน

ผู้นำบางคนงุ่มง่ามล้ำหลัง ผู้นำบางคนทรยศ
ผู้นำบางคนสู่มเสี่ยงแบบไร้เดียงสา และผู้นำบางคน
“สู่มเสี่ยงแบบจงใจ”

บนพื้นฐานของหลักเหตุผลนี้ต่างหากที่
เราวิจารณ์ผู้นำการชุมนุมเมื่อเดือนพฤษภาคม

ประเด็นนี้นำมาสู่คำถามสุดท้ายของคุณสมศักดิ์ที่ว่า ผู้นำต้องเลือกเอาระหว่าง
“พ่ายแพ้ทางการเมือง หรือเสี่ยงชีวิตเลือดเนื้อของ
ประชาชน” วิธีตั้งคำถามแบบนี้ก็เช่นเดียวกับใน
กรณีอื่นๆ คือเสนอด้วยตรรกะแบบดุนฟันและ
สุดโต่งชนิดไม่ขาวก็ดำ ในเดือนพฤษภาคมนั้น
เรามีทางเลือกอยู่แค่ ๒ ทางเท่านั้นแหละหรือ คือ
พ่ายแพ้ทางการเมือง (หรือชัยชนะของเผด็จการ)
กับการสังหารหมู่ ๑๗-๒๐ พฤษภาคม? ความ
จริงนี้เป็นวิธีคิดสุดขั้วแบบเดียวกับผู้นำบางคน
ในสมัชชาฯคือ

“พ่ายแพ้ หรือเข้าชนแหลกซึ่งๆ หน้า”!

ประการแรก นักวิชาการจำนวนหนึ่งใน
เวลานั้น(และแม้กระทั่งในขณะนี้) เชื่อว่ายังมีวิธี
การต่อสู้ที่เป็นทางเลือกอื่น ที่มีใช้สู่มเสี่ยงดังที่คน
บางคนในสมัชชาฯกระทำ และก็มีใช้ยอมพ่ายแพ้
การที่นักวิชาการแสดงความเห็นคัดค้านไปยัง
สมัชชาฯมิให้มีการเคลื่อนขบวนในเย็นวันที่ ๑๗
พฤษภาคมนั้น ก็ยืนอยู่บนความเชื่อนี้เอง คือการ
เคลื่อนไหวต่อสู้นั้นจะต้องไม่สู่มเสี่ยงล่อแหลมโดย
ไม่จำเป็น

การเคลื่อนไหวอย่างรอบคอบภายใต้
ประเด็นทางการเมืองขณะนั้นสามารถกระทำได้
และทางเลือกนั้นก็มียู่

แม้ว่าอาจจะสัมฤทธิ์ผลช้า ระดับของ“ชัย
ชนะ” อาจจะต่ำลงบ้าง ได้ผลตอบแทนไม่เท่าที่ใจ
ของผู้นำบางคนต้องการ หรืออาจเสี่ยงต่อการ
พ่ายแพ้ และสลายพลังได้ง่ายกว่า แต่ขณะ
เดียวกัน โอกาสของการสูญเสียและนองเลือดที่
ไม่จำเป็นก็ต่ำกว่าด้วย

ประการที่สอง ความรุนแรงทางการเมืองนั้น
มีองค์ประกอบหลายด้าน มันจึงจะเกิดขึ้นได้ ฝ่าย
ประชาชนและการตัดสินใจของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญ
ยิ่ง แต่“ไม่ใช่ปัจจัยกำหนดปัจจัยเดียว” วิธีคิด
กำลัง และสถานะทางการเมืองของผู้ใช้กำลังหรือ
“ผู้ฆ่า” ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อน
กว่ากัน กระทั่งสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่า

แน่นอนว่า เบื้องหน้าผู้มีอำนาจที่ติดอาวุธ
ตั้งแต่หัวจรดเท้าและมีภูมิปัญญาทางการเมืองที่
จำกัดจำเขี่ยอย่างยิ่งนั้น การหลีกเลี่ยงความรุนแรง
คงทำได้ยากเหลือเกิน หรือกระทั่งเป็นไปได้เลย

แต่นี้ก็มีได้ไปลดความรับผิดชอบของผู้นำ
มวลชนที่จะต้องดำเนินยุทธวิธีที่สุขุมรอบคอบ
หลีกเลี่ยงการสู่มเสี่ยง และหากเกิดการสูญเสีย
ขึ้น ก็จะต้องเกิดขึ้นในระดับต่ำสุดเท่าที่จะ
สามารถจำกัดได้

ในข้อนี้แหละที่แกนนำสมัชชาฯประชา-
ธิปไตยจะต้องแบกรับคำวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก

ส่วนข้อเสนอที่ว่า “ยอมแพ้ทางการเมือง
ดีกว่าเสียเลือดแม้แต่หยดเดียว” นั้น ดูเผินๆแล้ว
ผู้เสนอช่างมีมนุษยธรรมสูงส่งห่วงใยในชีวิตของ
เพื่อนมนุษย์เสียเหลือเกิน! แต่ในทางเป็นจริงแล้ว
นี่ก็เป็นข้อเสนอแบบสุดโต่งอีกเช่นกัน ดังกล่าวแล้ว
เลือดจะทาแผ่นดินหรือไม่ เงื่อนไขไม่ได้อยู่ที่ผู้เสีย
เลือดเนื้อ (หรือผู้นำของเขา) แต่ด้านเดียว แต่ยังมี
ปัจจัยกำหนดอื่นๆ อีก นอกจากนี้ข้อเท็จจริงใน
ประวัติศาสตร์โลกแสดงให้เห็นว่า ความก้าวหน้า
ทางสังคมการเมืองส่วนมากนั้นได้มาด้วยการหลัง
เลือด และมักจะเป็นการหลังเลือดที่มากเกินไป
ด้วยซ้ำ มากเสียจนมิเป็นการเกินเลยที่บางคนจะ
ร้องว่า!

“ประวัติศาสตร์ก็คือเวทีประหาร !”

การเปลี่ยนแปลงทั้งปวงต้องมีต้นทุนราคา
จ่ายทั้งสิ้น บางคนก็ได้ประโยชน์ บางคนก็เสีย
ประโยชน์ หลายคนถึงตาย หากเรายังหวังการ

พัฒนาก้าวหน้าของสังคมแล้วไซ้ สิ่งที่เราหวังได้ก็แต่เพียงว่า เราจะจ่ายในราคาต่ำสุด และต้องได้ผลตอบแทนคุ้มค่า การประกาศอย่างเกรี้ยวกราดว่าจะไม่ยอมจ่ายอะไรเลย แต่ยังคงการผลตอบแทน (คือความก้าวหน้าของสังคม) นั้น ออกจะไร้เดียงสาอยู่มาก และผลก็จะกลายเป็นว่า สุดท้ายเราไม่ต้องทำอะไรเลย เพราะการลงมือเปลี่ยนแปลงสังคมย่อมนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างแน่นอนไม่มากก็น้อย

ข้อที่น่าเสียใจอย่างยิ่งจึงมิใช่อยู่ว่า ได้เกิดการสูญเสียขึ้น แต่อยู่ที่ว่า ในกรณีส่วนข้างมาก ประวัติศาสตร์ได้ก้าวไปบนกองเลือดมหาศาลบนการสูญเสียมากมายจนนับไม่ได้ จนบางครั้งเราก็อดตั้งคำถามไม่ได้ว่า

“มันคุ้มกันละหรือ?”

และนี่ คือความเจ็บปวดของคนที่ยังต้องการสิ่งที่ดีกว่าในสังคม

ในกรณีนองเลือดเดือนพฤษภาคม ผมเองก็มีความรู้สึกในทำนองเดียวกัน เมื่อมองจากบทบาทของแกนนำการต่อสู้ วิถีคิด วิถีการทำงานของพวกเขา ผลตอบแทนที่ได้รับ และความสูญเสียในเลือดเนื้อชีวิตจำนวนมหาศาลของประชาชน การต่อสู้นั้นจำเป็นอย่างแน่นอน ผลตอบแทนเฉพาะหน้าก็ไม่ค่อย ผลตอบแทนระยะยาวก็กำลังค่อยๆ ปรากฏขึ้น

แต่ความสูญเสียนั้นมันเกินจำเป็นหรือเปล่า? คุณจำลองกับพวกจะมีความรับผิดชอบและ “รอบคอบ” สักเพียงไรในการนำการชุมนุม และควรมีส่วนรับผิดชอบสักเท่าใดต่อเหตุการณ์และความสูญเสียที่เกิดขึ้น?

กำเนิดสมพันธ์กับข้อหา

‘พาคคนไปตาย’

สันต์ หัตถิรัตน์

ผู้จัดการรายวัน ๒๒-๒๓ ส.ค. ๓๕ น.๖

“สมพันธ์ประชาธิปไตย” ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๕ จากองค์กรต่างๆ และประชาชนที่ชุมนุมต่อต้านเผด็จการ และเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน และ ๔-๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งได้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างองค์กรต่างๆ ในหลายด้าน เช่น การจัดลำดับรายชื่อของคนที่ขึ้นเวทีปราศรัย การคุมเวที การดูแลความสงบเรียบร้อย การเคลื่อนย้าย เป็นต้น

อันที่จริง เป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องมี ความขัดแย้งกัน เพราะองค์กรต่างๆ ที่มาร่วมชุมนุมกันไม่ได้ประชุมหรือวางแผนกันทั้งก่อนและระหว่างการชุมนุมถึงรายละเอียดต่างๆ

ในเย็นวันที่ ๒๐ เมษายนที่มีการชุมนุมใหญ่ที่ลานพระบรมรูปทรงม้า คุณวีระ มุสิกพงศ์ ถึงกับขึ้นเวทีปราศรัยในทำนองว่า คุณวีระเป็นคนแบกเวทีปราศรัยนี้มาติดตั้งเอง แต่กลับถูกกีดกันไม่ให้ขึ้นเวทีปราศรัย

ในเย็นวันที่ ๔ พฤษภาคมที่มีการชุมนุมใหญ่ที่สนามหลวง หลายๆ ฝ่ายที่ร่วมชุมนุมอยู่เกิดความไม่สบายใจ เพราะไม่รู้ล่วงหน้าว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง จะประกาศอดอาหารอย่างเด็ดขาด ซึ่งอาจจะทำให้ตายใน ๗ วัน

แต่ผมซึ่งในขณะนั้นเป็นเพียงผู้ร่วมชุมนุม ในฐานะตัวแทนขององค์กรเอกชนแห่งหนึ่งและของนักวิชาการ ๑๐ สถาบัน รู้สึกตื่นเต้นและแปลกใจ แต่ก็เห็นใจทั้งคุณจำลอง และโดยเฉพาะคุณศิริลักษณ์ (ภรรยา) ซึ่งก็เพิ่งรู้เรื่องก่อนหน้า พวกเราไม่นาน เพราะผมถือว่าเป็นเอกสิทธิ์ส่วนตัว

ของคุณจำลองเช่นเดียวกับคุณฉลาด วรฉัตร ที่ได้ประกาศอดอาหารไปแต่ลำพังเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ดังนั้นผมจึงไม่มีสิทธิ์ที่จะโกรธหรือต่อว่าหรือเยาะหยันว่า “คุณไม่ปรึกษาผมก่อน คุณก็ตายไปเองก็แล้วกัน” เป็นต้น

ในเย็นวันที่ ๖ พฤษภาคม ประชาชนชุมนุมกันหน้ารัฐสภาแน่นมากจนเกือบเดินไปมาไม่ได้ ผมเห็นว่าชัยภูมิที่ชุมนุมกันอยู่เป็นจุดอันตรายถ้ารัฐบาลปิดหัวถนนท้ายถนนแล้วยิงแก๊สน้ำตาเข้ามาสัก ๒-๓ ลูก คนจะแตกตื่นและเหยียบกันตายเป็นจำนวนมาก จึงได้ปรึกษากับตัวแทนองค์กรต่างๆ หลายองค์กร แต่เสียงส่วนใหญ่ไม่ยอมเคลื่อนย้าย ผมก็ไม่ว่าอะไร ผมไม่ได้ไปปรึกษาคุณจำลองและคุณฉลาด เพราะเห็นว่าคนทั้งสองอ่อนเพลียจากการอดอาหารอยู่ ไม่ควรไปรบกวน

ในคืนวันที่ ๗ พฤษภาคมคุณจำลองได้ให้คนไปติดต่อกับองค์กรต่างๆ เพื่อขอย้ายตนเองไปสนามหลวง แต่องค์กรต่างๆ ยังไม่ทันรู้เรื่องหรือยังไม่ทันตัดสินใจ คุณจำลองและคุณฉลาดก็ได้เคลื่อนย้ายไปอย่างเสียบง

ผมรู้ข่าวนี้ที่หลังก็รีบเข้าไปปรึกษากับตัวแทนขององค์กรต่างๆ ช่วงเวลาที่ปราศรัย ในขณะนั้นเสียงแตกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งให้ย้ายตามไปอีกฝ่ายหนึ่งโกรธและไม่ยอมย้ายตาม

อย่างไรก็ตาม เมื่อประชาชนที่ชุมนุมอยู่รู้ว่าคุณจำลองและคุณฉลาดเคลื่อนย้ายไปแล้ว จึงยกขบวนตามไปอย่างเรียบร้อย โดยคุณจำลองและคุณฉลาดไม่ได้ชักนำให้ประชาชนเคลื่อนย้ายตามเลย

ในคืนวันที่ ๘ พฤษภาคม หลังจากคุณจำลองถูกไล่ที่ เพราะสนามหลวงจะใช้ทำพิธี “สัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา” คุณจำลองพยายามติดต่อกับองค์กรต่างๆ เพื่อขอย้ายไปที่เก่าหรือที่รอบทำเนียบรัฐบาล แต่ฝ่ายครป.สนนท.

และนักวิชาการไม่ยอมย้าย

คุณจำลองคงเห็นว่า เมื่อถูกไล่แล้วก็จำต้องไป มิฉะนั้นอาจถูกหาว่าเป็นมารศาสนามากขึ้น จึงเคลื่อนย้ายจากสนามหลวงไปถนนราชดำเนิน โดยมีฝูงชนตามไปไม่กี่พันคน เพราะคนส่วนใหญ่ (ประมาณแสนคน) นั่งฟังการปราศรัยอยู่บริเวณเวทีทางอีกด้านหนึ่งของสนามหลวง

เมื่อคุณจำลองเคลื่อนย้ายไปแล้วถูกปิดกั้นที่สะพานผ่านฟ้าฯ จึงต้องการให้ฝูงชนที่สนามหลวงมาสมทบ จึงขัดแย้งกับกลุ่มที่ไม่อยากเคลื่อนย้ายอีก แต่ในที่สุดประชาชนที่สนามหลวงเมื่อทราบว่าคุณจำลองได้เคลื่อนย้ายไปแล้วจึงเคลื่อนย้ายตาม

ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ก็เกิดความขัดแย้งกันอีกระหว่างฝ่ายที่ต้องการสลายการชุมนุมกับฝ่ายที่ต้องการชุมนุมต่อ ในตอนสาย ผมและนักวิชาการจาก ๑๐ สถาบันได้ประชุมกันที่จุฬายศต่อมาในตอนบ่ายได้มาประชุมกับกลุ่มครป. สนนท. และอื่นๆที่บ้านมนังคศิลา แม้แต่ในกลุ่มย่อยๆ เหล่านี้ ความเห็นก็ยังแตกต่างกันเป็น ๒ ฝ่าย และไม่มีข้อยุติ

ผมกับอาจารย์อีกท่านหนึ่งจึงขอออกจากที่ประชุม เพื่อกลับไปยังที่ชุมนุมถนนราชดำเนินเพื่อดูสถานการณ์และความต้องการของฝูงชน

หลังจากนั้น เราได้พูดคุยกับตัวแทนของพรรคการเมืองและองค์กรต่างๆ ที่เวียนเข้าออกจากห้องว่างข้างห้องอาหารศรแดง

แม้ว่าประชาชนที่หลังไหลเข้าสู่ถนนราชดำเนินในเย็นวันที่ ๑๐ จะแสดงความต้องการที่จะชุมนุมต่อ แต่จากการพบปะกับตัวแทนขององค์กรต่างๆ และพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ผมก็ตัดสินใจได้ว่าควรจะสลายการชุมนุมเพื่อประโยชน์หลายประการ เช่น

๑. ลดความขัดแย้ง องค์กรและพรรค

การเมืองต่างๆ ที่ร่วมมรดกเพื่อประชาธิปไตยมาด้วยกันจะได้ไม่ขัดแย้งจนต้องแตกแยกกันและไม่สามารถร่วมมือกันได้อีก

๒. **พักรบเพื่อออกมาล้าง** ประชาชนและองค์กรต่างๆ ที่ได้ร่วมกันนอนบนถนนมาด้วยกันเป็นเวลา ๗ วันแล้ว จะได้พักผ่อนเอาแรงไว้ต่อสู้ใหม่

๓. **แสดงความประนีประนอม** ประธานสภาผู้แทนราษฎร คุณอาทิตย์ อุไรรัตน์ ได้มาแถลงข่าวทางโทรทัศน์ในคืนวันที่ ๘ พฤษภาคม พร้อมกับหัวหน้าหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ๓ พรรคว่า จะยื่นขอแก้ไขรัฐธรรมนูญในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ผู้ชนจึงควรสลายการชุมนุมเพื่อรอดูผล

๔. **ลดการให้ร้ายป้ายสี** รัฐบาลได้ให้ร้ายป้ายสีประชาชนว่ากีดขวางทางเสด็จของสมเด็จพระเทพฯ ในพระราชพิธีเปิด “สัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา” ที่สนามหลวง และอีก ๔ วันข้างหน้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จผ่านทางนี้ อีก ประชาชนยิ่งจะถูกใส่ร้ายว่าไม่จงรักภักดีและเป็นมารศาสนามากขึ้น ทำให้ประชาชนในต่างจังหวัดเข้าใจผิดมากยิ่งขึ้น

ผมและอาจารย์ท่านนั้นจึงได้เข้าชี้แจงกับกลุ่มที่ต้องการชุมนุมต่อ จนกลุ่มเหล่านั้นเห็นด้วยในเหตุผลและประโยชน์ของการสลายการชุมนุมในเย็นวันที่ ๑๐ พฤษภาคม

ประมาณ ๑๙.๐๐-๒๐.๐๐ น.

คุณไชยวัฒน์ ลินสูงค์ ส.ส.กทม. ซึ่งเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการจัดเวที ได้ขึ้นปราศรัยหยั่งเสียงประชาชนว่าจะยอมสลายการชุมนุมหรือไม่ ประชาชนไม่ยอมและโห่ไล่ การหยั่งเสียงได้ทำกัน ๓-๔ ครั้ง และถูกโห่ไล่ทุกครั้ง

แสดงว่า ประชาชนไม่ยอมทำตามความต้องการของผู้ชักนำแต่อย่างใด ถ้าไม่ตรงกับความต้องการของตน

ในคืนนั้น จึงต้องวางแผนกันในการขึ้นปราศรัยเพื่อลดความรุนแรงของอารมณ์ลง และได้จัดตัวคนพูดและวิธีพูดจนเข้าใจกันดีก่อนขึ้นพูด

หลังจากนั้น การพูดปราศรัยได้เป็นไปตามแผน แล้วในที่สุด คุณวีระ มุสิกพงศ์ก็ขึ้นพูดตามด้วยคุณจำลอง ศรีเมืองเป็นคนสุดท้ายตามแผนที่วางไว้ ผู้ชนที่ชุมนุมอยู่จึงยอมรับในเหตุผลที่จะสลายการชุมนุม หลังจากชี้แจงกันถึง ๘ ชั่วโมงจนถึงเช้าวันที่ ๑๑ พฤษภาคม จึงยอมกลับบ้านโดยไม่มีการจลาจลวุ่นวายแต่อย่างใด ตลอดเวลา ๗ วันเศษ

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรต่างๆ ในการชุมนุมทำให้ประชาชนและองค์กรต่างๆ ไม่พอใจ จึงได้ประชุมกันที่โรงแรมรัตนโกสินทร์ในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม และจัดตั้งองค์กรนำที่จะประสานงาน วางแผน ตัดสินใจและรับผิดชอบในการต่อสู้ครั้งต่อไป เพื่อให้แนวทางปฏิบัติในการต่อสู้เป็นเอกภาพ จึงเกิด “สมาพันธ์ประชาธิปไตย” ขึ้น

สมาพันธ์ประชาธิปไตยจึงมีตัวแทนองค์กรต่างๆ และพรรคการเมืองฝ่ายค้านเดิมทั้ง ๔ พรรคเป็นผู้สนับสนุน และให้คำแนะนำโดยสมาพันธ์มีหน้าที่ที่จะต้องประสานคำแนะนำเหล่านั้น แล้วตัดสินใจกำหนดแนวทาง วางแผน และดำเนินการในทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ในการประชุมจัดตั้งสมาพันธ์ฯ คุณจำลองไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย

แต่เมื่อมีผู้เสนอให้เป็นกรรมการบริหารสมาพันธ์ฯ ตัวแทนจากพรรคพลังธรรมในที่ประชุมจึงโทรศัพท์ไปเชิญคุณจำลอง คุณจำลองฝากตัวแทนมาปฏิเสธ ที่ประชุมไม่ยอมรับ คุณจำลองจึงมาปฏิเสธเองและยืนกรานอยู่เช่นนั้น จนมีผู้ร่วมชุมนุมคนหนึ่งโกรธและขึ้นมาว่าคุณจำลองเป็นคนไม่รับผิดชอบ ประกาศอดอาหารจนคนออกมาชุมนุมมากมายแล้วกลับตัดข้อมือเอาตัวรอด

ไม่ยอมเป็นกรรมการบริหารสหพันธ์เพื่อช่วยกันนำการต่อสู้ต่อไป คุณจำลองจึงยอมจำนนและยอมเข้าร่วมเป็นกรรมการบริหารสหพันธ์ ด้วย

หลังวันที่ ๑๔ พฤษภาคม การรณรงค์ต่างๆจึงเป็นเอกภาพ เพราะกรรมการบริหารสหพันธ์ฯประชุมกันและวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆทุกวัน มีการวางทางเลือกหลายๆทางในการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์อย่างนี้จะใช้ทางเลือกอย่างนี้ ถ้าเกิดเหตุการณ์อย่างนั้นจะใช้ทางเลือกอย่างนั้น

การประชุมใหญ่ในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ก็เช่นเดียวกัน กรรมการทั้ง ๗ คนมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า

ถ้าประชาชนมาชุมนุมกันน้อย เราก็จะอยู่ที่สนามหลวงเพราะล้อมชั่วคราวที่สร้างขึ้น และอาหารน้ำต่างๆ ที่พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่นำมาจำหน่าย คงพอจะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้

ถ้าประชาชนมาชุมนุมกันมาก เราจะหยังเสี่ยงประชาชน และถ้าประชาชนเห็นด้วย เราจะเคลื่อนย้ายจากสนามหลวงไปที่ทำเนียบรัฐบาลเพื่อ

๑. เป็นแรงกดดันให้รัฐบาลเปิดการเจรจา เพราะตั้งแต่ชุมนุมกันเมื่อ ๒๐ เมษายน และ ๔-๑๑ พฤษภาคม รัฐบาลไม่ยอมเปิดการเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้งแต่อย่างใด

๒. เป็นกำลังใจให้คุณฉลาด วรฉัตร ที่อดข้าวอยู่ข้างทำเนียบ

๓. อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้ดีกว่าที่สนามหลวงเพราะมีโรงเรียน วัด ร้านอาหาร ฯลฯ มากกว่า

กรรมการบริหารสหพันธ์ฯที่ร่วมชุมนุมอยู่กับประชาชนที่สนามหลวงในเย็นวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ได้หยังเสี่ยงประชาชนที่มาชุมนุมกันหลายแสนคน และประชาชนส่วนใหญ่ต้องการเคลื่อนย้ายและกรรมการทั้ง ๗ คนจึงมีมติเป็น

เอกฉันท์ให้เคลื่อนย้าย แม้จะมีองค์กรบางองค์กร (เสี่ยงส่วนน้อย) ไม่เห็นด้วย แต่กรรมการทั้ง ๗ คนก็มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายตามเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

คนที่ไม่ได้ลงมาสัมผัสความรู้สึกและความต้องการของประชาชน แล้วนั่งวาดฝันอยู่บนหอคอยงาช้างหรือในห้องนอนว่า “สหพันธ์ฯพาคนไปตาย” จึงเป็นการดูถูกประชาชนที่มาชุมนุมว่าเป็นคนโง่เง่าเต่าตุ่น จนยอมให้คนอื่นนำพาไปตายได้

คนเหล่านั้นลืมความจริงไปหลายอย่าง เช่น

๑. เมื่อ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ นิสิตนักศึกษาชุมนุมกันอยู่ในธรรมศาสตร์ไม่ได้เคลื่อนย้ายไปไหน เขาก็สร้างเรื่องสร้างสถานการณ์และรุมยิงเข้าไปในธรรมศาสตร์ได้

๒. เมื่อ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ องค์กรต่างๆต้องการสลายการชุมนุมและขอร้องประชาชนให้กลับบ้าน ประชาชนไม่ยอมกลับเพราะต้องการชุมนุมต่อ กว่าจะสลายการชุมนุมได้ต้องชี้แจงแถลงเหตุผลถึง ๘ ชั่วโมง

๓. หลังเย็นวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ซึ่งคุณจำลองมอบตัวและถูกจับไปแล้ว และกรรมการบริหารสหพันธ์ฯที่เหลือเห็นว่าไม่มีประโยชน์อะไรที่จะมอบตัว เพราะทหารไม่ยอมหยุดยิงประชาชน จึงถูกพรรคพวกดึงตัวหลบกระสุนตามฝูงชนไปคนละทิศคนละทาง

แม้ฝูงชนจะไม่มีผู้นำเหลืออยู่เลย ฝูงชนก็ยังยืนหยัดต่อสู้จนถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม

มีการเดินกันไปตามถนนโดยมีประชาชนเข้ามาสมทบเรื่อยๆจนเป็นขบวนใหญ่ไปสู่มหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยไม่มีผู้นำแต่อย่างใด

ถ้าเหตุการณ์ไม่สงบลงในคืนวันที่ ๒๐ พฤษภาคม และเกิดการฆ่ากันอย่างมากมายตามแผนที่ทหารกำหนดไว้อีก ใครเล่าจะถูกกล่าวหาว่าพาประชาชนไปตายที่รามคำแหงอีก

ความจริงก็คือ ประชาชนไม่กลัวตายอีกต่อไป และไม่ยอมคุกเข่าให้กับความไม่ชอบธรรมอีกต่อไป จะมีหรือไม่มีผู้นำก็เหมือนกัน เพราะจิตใจที่ร่วมกันและมีเป้าหมายในการต่อสู้อันเดียวกันเป็นพลังที่ขับเคลื่อนประชาชน ทาใช้สมาพันธ์ฯ ไม่

สมาพันธ์ฯ เป็นเพียงส่วนร่วมหรือส่วนประกอบส่วนหนึ่งของสายธารประชาชนเท่านั้น

เพราะเมื่อไม่มีสมาพันธ์ฯ ในวันที่ ๑๙-๒๐ พฤษภาคม สายธารประชาชนก็ยังดำรงอยู่ และแพร่ขยายไปทั่วประเทศจนทำให้ประสบความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงคือ

๑. ทำให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออก
๒. มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างที่ไม่เคยเป็นไปได้อีกก่อน
๓. มีการยุบสภา นั่นคือมีการคืนอำนาจแก่ประชาชน
๔. มีการโยกย้ายผู้นำกองทัพออกจากตำแหน่ง เป็นต้น

การกล่าวหาว่า “สมาพันธ์ฯ พาคคนไปตาย” จึงเป็นการดูถูกประชาชนที่ไปชุมนุมกันว่าเป็นคนโง่จนถูกพาไปตายได้ และเป็นการให้ร้ายป้ายสี เพราะผิดจากความจริงที่เกิดขึ้นอย่างสิ้นเชิง

การกล่าวหาว่า “สมาพันธ์ฯ พาคคนไปตาย” จึงเป็นการบิดเบือนความจริง เป็นการกลบเกลื่อนความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาของทหาร ตำรวจบางคนหรือพรรคพวกของทหาร ตำรวจบางคนที่เข่นฆ่าประชาชน

เป็นการกลบเกลื่อนความผิดของนักการเมืองที่ฝึกฝนในระบอบเผด็จการ หรือเป็นนักฉวยโอกาสที่ในยามต่อสู้แล้วหาหน้าหลบหลีกภัย ไม่กล้าสู้ แต่พอเหตุการณ์สงบ ก็มาชูหน้าชูตาว่าเป็นผู้ชนะ มีหน้าขี้ยังกระหน่ำคนที่ต่อสู้โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพันอย่างไร่างอายุอีกด้วย

โดยอ้างว่า “ตนรู้สถานการณ์ดีกว่า หรือมีวิธีการดีกว่า” เป็นต้น

ราคาของชัยชนะ พันธะของผู้แพ้

เกษียร เตชะพีระ

นสพ.ผู้จัดการรายวัน, ๒๙-๓๐ ส.ค. ๓๕, น.๕.

สำหรับคนวัยสามสิบกว่า ๆ รุ่นผม เหตุการณ์ทางการเมืองที่ก่อรูป หล่อหลอมและนิยามตัวตนทางการเมืองของเราก็คือ เหตุการณ์นองเลือดที่ธรรมศาสตร์และรัฐประหารในวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

หลังจากนั้นก็คือเรียนจำโรงเรียนพล-ตำรวจบางเขนและ-ในจำนวนสามพันคนของพวกเรา-เขตต่อสู้ด้วยอาวุธในป่าเขาลำเนาไพรภาคต่างๆทั่วประเทศ

ผมเคยเปรียบเทียบคนรุ่นผมกับรุ่นพี่ที่ผ่านเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ว่าคน ๒ รุ่นนี้แตกต่างกันเป็นลำดับแรกและเป็นประการสำคัญที่สุดด้วยก็ตรงที่ รุ่นพี่ ๑๔ ตุลา เคยมีประสบการณ์ผ่านชัยชนะในการต่อสู้ของประชาชนมาอย่างน้อยก็หนึ่งครั้งใหญ่

ส่วนรุ่นผม เราเคยแต่แพ้ !

แพ้เพราะถูกปราบปรามกลางเมืองด้วยอาวุธสงครามและกฎหมายตอน ๖ ตุลาและ ๕ ปีให้หลังก็แพ้อีก เพราะแยกทางกับพรรคคอมมิวนิสต์จนป่าแตก

บุคลิกของคนรุ่นที่พ่ายแพ้ในประวัติศาสตร์ จะให้เหมือนกับบุคลิกของคนรุ่นที่ชนะคงไม่ได้

ถ้าจะให้ผมเสี่ยงสรุปก็คือ เมื่อเปรียบกับนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยรุ่นอื่นๆ ทั่วไป เราออกจะคิดมากกว่า รอบคอบกว่า เห็นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่ยืดเยื้อยาวนานกว่า

และกล้าเสี่ยงชีวิต-โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ชีวิตของคนอื่น-น้อยกว่า!

ก็จะไม่ให้มีหน้าที่อารมณ์ความรู้สึกเยี่ยงนี้ได้อย่างไร ในเมื่อคนรุ่นผมเสียเพื่อนเสียพี่เสียน้องเสียคนรักไปกลางศึกที่ “แพ้” มา

และผู้แพ้จะมากจะน้อยก็ย่อม “หักศึก” บ้าง!

ตอนออกจากกรง ออกจากป่า กว่าจะเสียแผล หายบอบซ้ำ เก็บรวบรวมชิ้นส่วนชีวิตของเรามาปะติดปะต่อกันขึ้นใหม่ได้ก็กินเวลาหลายปี

และก็อีกตั้งหลายปีกว่าจะสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม ตลอดจนชีวิตครอบครัว จนพอจะวิ่งไล่เพื่อนฝูงที่โลดแล่นไปถึงไหนต่อไหนแล้วกัน

เท่านี้ ก็เป็นภาระอันหนักอึ้งยาวนานพอสมควรแล้ว อย่าว่าแต่ในฐานะผู้แพ้ทางประวัติศาสตร์ เรายังมีภาระทางความคิดชิ้นใหญ่อยู่ด้วย

คือภาระการสรุปบทเรียนของความพ่ายแพ้!

พวกเราส่วนหนึ่ง-รวมทั้งผมด้วย-ใช้เวลากว่าสิบปีหลัง ๖ ตุลา และป่าแตก ถอยทัพขึ้นสู่หอคอยงาช้าง นอกจากเพื่อเลียแผลใจแล้วก็เพื่อประกอบมหรหรรคมทางปัญญา ขบคิด ค้นคว้าศึกษาทฤษฎีและประวัติศาสตร์บนพื้นฐานประสบการณ์ที่เป็นจริงของตัวเองและพรรคพวก รวมทั้งจากกองข้อมูลมหึมาที่เรารวบรวมได้เพื่อหาคำตอบต่อปริศนาที่ว่า

“ทำไมประชาชนจึงแพ้?”

แม้จะต่างคนต่างทำ อยู่คนละชอบฟ้าคนละคณาจารย์และมหาวิทยาลัย แม้หัวข้อวิทยานิพนธ์ที่เลือกค้นเขียนจะหลากหลายกันออกไปคนละทิศละทาง แต่“ปริศนา”นั้นยังคงซึ่มซ่านอยู่ในลีลา กระบวนท่า ท่วงทำนอง และวิญญาณในงานของพวกเราแต่ละคนเป็นกระสาย

คงไม่มีใครในพวกเราอหังการพอที่จะ

อวดโอ้ว่าตัวเองได้คำตอบที่ถูกแท้แน่นอน แต่อย่างน้อยเราก็ได้ค้นคิดพินิจวิเคราะห์แง่มุมต่างๆ ของปริศนานี้อย่างพิสดารพันลึก กว้างและลึกพอที่จะกล่าวได้ว่าคำตอบใดที่จะมีมาในอนาคตคงจะปรากฏเค้ารอยอยู่ในภูมิปัญญาที่พวกเราสั่งสมไว้เป็นฐานบ้างไม่มากก็น้อย

เราจึงพอพูดได้ว่า เรารู้จักฝ่ายความมั่นคงของรัฐบาลราชการไทยดีพอสมควร เพราะอย่างน้อยเราก็เคยสู้รบตบมือกับเขามาทั้งในเมืองและในป่าร่วมสิบปี เคยเผชิญกับกำลังอำนาจของเขาทั้งในแง่ปราบปรามและหลอกลวงโดยตรงด้วยตัวของเราเอง

เมื่อขบวนการพฤษภาประชาธิปไตยถือกำเนิดขึ้น พวกเราจึงพากันมองดูด้วยใจระทึกใจที่เห็นประชาชนไทยลุกขึ้นสู้เผด็จการอีกครั้ง แต่ก็หวาดหวั่นใจว่าฝันร้ายของการใช้กลไกรัฐฆ่าหมู่ประชาชนกลางเมืองหลวงจะเกิดขึ้นอีก

ถ้าจะมีอะไรที่พวกเราเห็นตรงกันก็คือ เราไม่ต้องการให้มันเกิดขึ้นอีก เราวุฒิสชาติของมันตีว่าเจ็บปวดรวดร้าวรุนแรงอย่างไรสำหรับเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายและสำหรับชาติไทยโดยรวม

แต่ความระทึกใจในที่สุดก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคกันขวางคนรุ่นผมไม่ให้ทำในสิ่งที่กันขังของจิตวิญญาณเรียกร้อง ผมเห็นคนรุ่นผมคนแล้วคนเล่าทุ่มให้สุดตัว ทั้งกาย ทั้งใจ ทั้งกำลังสติปัญญา และทรัพยากรเพื่อมีส่วนร่วมช่วยเหลือการต่อสู้ครั้งนั้นในทุกๆด้าน ทุกๆ แนวรบ

บอกมาได้เลยว่าด้านไหน แนวไหนมีทั้งนั้น!

ถนนหน้ารัฐสภา ราชดำเนิน สนามหลวง ธรรมศาสตร์ ในช่วงเดือนเมษา-พฤษภานั้น แปรสภาพกลายเป็นประหนึ่งเวทีจัดงานสังสรรค์นัดพบปะเลี้ยงรุ่นครั้งใหญ่ที่สุดของคนรุ่นผมโดยมิได้นัดหมายก็ว่าได้ ผมได้พบหน้าคำดาเพื่อนฝูงรุ่น ๖ ตุลา และป่าแตก ที่แยกย้ายพราวพลัด

กระจัดกระจายกันไปร้อยทิศแปดทางเป็นสิบปีในจำนวนมากที่สุดอย่างไม่เคยพบมาก่อนในทีเดียวกัน

มองตาก็มองใจ จะให้ช่วยจะให้ร่วมกันลืออย่างไรว่ามาโลด

แม้แต่พรรคพวกที่อยู่ต่างประเทศ ก็ยังทำตัวเป็น “ผู้รักชาติทางไกล” ร่วมกันสู้ด้วยวาจา ข้อเขียน โทรสาร คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ไม่ขาดสาย

เพียงแต่ว่าเท่าที่ผมทราบ ไม่มีใครในคนรุ่นผมเข้าไปอยู่ในส่วนนำการต่อสู้ และไม่มีใครในคนรุ่นผมบาดเจ็บล้มตายหรือสูญหายไประหว่างการปราบปรามบนถนนราชดำเนิน

ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเราห่วงเมียห่วงลูกไม่กล้าเสี่ยงตาย(อีกครั้งหลังจากเสี่ยงมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน)

ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะความเป็นนักธุรกิจ ทำให้เราเดาใจเจ้าหน้าที่รัฐออก

และอีกส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะเราไม่คิดว่า เราหรือประชาชนคนใดควรจะเลือกสู้ด้วยวิธีเอาจุดอ่อนของเราวิ่งเข้าชนจุดแข็งของรัฐอีก

แต่ที่แน่ๆคือ มันไม่ใช่เพราะคนรุ่นผมไม่ต่อสู้ ไม่เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของประชาชนผู้ร่วมชุมนุม (เราก็คือประชาชนผู้ร่วมชุมนุมด้วยคนหนึ่งเหมือนกัน) หรืออยู่แต่ในหอคอยงาช้าง

เพื่อนฝูงรุ่นเดียวกับผมนี้แหละครับที่ริเริ่มเสนอความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์แง่มุมต่างๆ ของขบวนการพฤษภาประชาธิปไตยอย่างเปิดเผยบนหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้

ผมคิดว่าพวกเราทราบดีว่า นี่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนเสี่ยงต่อการก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่าย กระทั่งเสี่ยงต่อการถูกฝ่ายที่ไม่หวังดีต่อประชาธิปไตยฉวยไปใช้ประโยชน์

แต่เรารู้สึกว่า เรามีพันธะต่อ “วีรชน-

ประชาธิปไตย” ที่เสียสละชีวิตไปบนถนนราชดำเนิน เพื่อที่เขาจะไม่ตายเปล่า เป็นหน้าที่ของเราจะต้องช่วยกันสรุปเก็บรวบรวมเรียนไว้ให้คนรุ่นหลังที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยต่อไปเบื้องหน้าจะได้ไม่ต้องประสบกับการสูญเสียโดยไม่จำเป็น

มีบทเรียนไหนที่เราเก็บรับได้ ผมคิดว่าเราควรเก็บรับ มีบทไหนที่พอจะเลี่ยงเหตุการณ์อย่างนี้อีกได้ในอนาคตโดยไม่ยอมจำนน เราควรเลี่ยง

ในแง่นี้ การนิ่งเงียบสำหรับเรา เป็นอาชญากรรมต่อมโนธรรมของตัวเอง!

การตีตราแบ่งเอาอย่างคือๆว่า นี่นักทำนั่นนักคิด และนักคิดไม่มีสิทธิ์วิจารณ์นักทำ หรือการเอาวิกรรมส่วนตัวมาปิดปากคน หรือร้ายกว่านั้น วัตถุประสงค์ของข้อคิดเห็นด้วยจำนวนเหรียญกล้าหาญบนอกของผู้ออกความเห็นนั้น เป็นเรื่องสลดเศร้าเบาปัญญาจนผมไม่รู้จะหาอะไรมาบรรยายตอบได้

อย่างน้อยเท่าที่ผมทราบ คนรุ่นผมก็ไม่ทำเช่นนั้น!

ในทางกลับกัน การที่พรรคการเมืองฝ่ายเผด็จการฉวยโอกาสเอาความเห็นที่แตกต่างขัดแย้งกันในการสรุปบทเรียนการต่อสู้ของฝ่ายประชาธิปไตยไปใช้ประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งก็เป็นลูกไม้ที่ดำซ้ำร้ายางอายุไม่ต่างจากพฤติกรรมของผู้นำพรรคนี้เมื่อ ๑๖ ปีก่อนเลย

เอ้า บอกให้ก็ได้ว่าคือพรรคประชากรไทย!

วันฝนพรำสองสัปดาห์ก่อน เมื่อคนรุ่นผมหลายคนได้พบปะนักสู้แห่งเดือนพฤษภาคม ณ ที่ประชุมแห่งหนึ่งและเผชิญการถกเถียงแลกเปลี่ยนเพื่อสรุปบทเรียนเริ่มกลายเป็น “การโต้สวน” ในสายตาของบางคนไป และเกิดปฏิกิริยาถากถางกลับมา

โดยมิได้นัดหมาย ผมกับ “ผู้รักชาติทางไกล” ท่านหนึ่ง WALK OUT จากที่ประชุมมา

พร้อมกัน เขาชื่อ

ดร.ธงชัย วินิจจะกุล

อาจารย์มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในคอนรุ่มผมว่า “ไอธง” หนึ่งในสิบแปดผู้ต้องหา ๖ ตุลาคมที่มีรูปพหุภาคีกับวีริตี ศักดิ์จิระภาพงศ์ บนหน้าหนังสือพิมพ์ ขวาวจัดฉบับหนึ่งเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๙ ในฐานะ “สองขุนพล” ของขบวนการนักศึกษา-ประชาชนในเมืองยุคนั้นและคนเดียวกับที่คุณเสกสรรค์ ประเสริฐกุล บ่นคิดถึงช่วงเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมาค่าที่เสียไฮด์ปาร์กของเขาในธรรมศาสตร์ก่อนรุ่งวันที่ ๖ ตุลาคมว่า “พีททหารครบพีททหารอย่างยิ่ง อย่างยิ่ง ประชาชนมือเปล่าไม่มีอาวุธสู้” จับใจคนไม่รู้ลืม

ผมกับเขาออกมาจุดบุหรี่ยุบนอกที่ประชุมดับอารมณ์ ก่อนที่ “ไอธง” จะเอ่ยขึ้นว่า

“ชัยชนะทำให้คนตายกลายเป็นเพียงตัวเลข ในขณะที่ความพ่ายแพ้ทำให้คนตายทุกคนมีค่าหนักหน่วงมหาศาล ทำให้คนรุ่นเรามีพันธะต้องมานั่งสรุปบทเรียนกันวันแล้ววันเล่าไม่หยุดหย่อนว่า เราพลาดอะไรไป แต่พอชนะทุกอย่างก็โอเค ที่ตายไปก็ถือเป็นการเสียสละที่คุ้มค่า ไม่ต้องมามัวพะวงสงสัยตั้งคำถามสรุปบทเรียนอะไรกันอีก...”

“ไอธง” บินกลับไปหอคองงาข้างแล้ว ผมขอฝากคำคมของเขาให้กับผู้ชนะและผู้กล้าหาญแห่งเดือนพฤษภาคมทุกคนไว้ดูต่างหน้าด้วย!

ความพ่ายแพ้ของ ‘ผู้ชนะ’

ในกรณีพฤษภาคม

พีชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์

นสพ. ผู้จัดการรายวัน ๓๑ ส.ค. ๓๔ น.๙

นับแต่เหตุการณ์พฤษภาคมสงบลง การวิพากษ์วิจารณ์ผู้นำการต่อสู้ในครั้งนั้นก็เริ่มขึ้นแทบจะทันที

โดยเป็นการพูดคุยในวงแคบๆของนักวิชาการที่ใกล้ชิดกับการเคลื่อนไหว การพูดคุยต่อมาได้มีตัวแทนของพรรคการเมืองและองค์กรการเมืองเข้าร่วม การคุยมีบรรยากาศที่ตึงเครียดและมีความเห็นแตกเป็น ๒ ฝ่ายอย่างชัดเจน คือ ฝ่ายนักวิชาการ (ซึ่งบางคนก็คืออดีตนักศึกษา ๖ ตุลา) มีความเห็นวิพากษ์วิจารณ์อย่างแหลมคมต่อยุทธวิธีและการเคลื่อนไหวของคุณจำลองกับพวก ตลอดจนแกนนำบางคนของสมพันธ์ประชาธิปไตย ขณะที่ตัวแทนพรรคการเมืองและองค์กรการเมืองไม่ยอมรับทรรคนะดังกล่าว

มีการสนทนาค้างหนึ่งทีที่ “ประทับใจ” ผมเป็นอันมาก และเป็นครั้งที่แสดงถึงสภาพทางจิตวิทยาของ “ผู้ชนะ” ได้ดีที่สุด

ขณะที่การสนทนาค้างดำเนินไปอย่างแผ่ฉร้อน ผู้ร่วมวงทำงานหนึ่งซึ่งนั่งฟังอย่างเงียบๆก็อดรันทบไม่ได้และถามบรรดาผู้ร่วมสนทนาว่า

“มีใครในที่นี้บ้างที่ได้อยู่ในเหตุการณ์จนถึงจุดอันตรรายต่อชีวิต?”

ปรากฏว่า ในวงสนทนานั้นมีเพียง ๒-๓ คนเท่านั้นที่รับว่าตนอยู่ในเหตุการณ์อันเป็นนาทีวิกฤตและรอดชีวิตมาได้อย่างหวุดหวิด นั่นคือผู้สนทนาเกือบทั้งหมดไม่ได้ร่วมเหตุการณ์โดยตลอดจนถึงจุดล่อแหลมต่อร่างกายและชีวิตตน ผู้ตั้งคำถามท่านนั้นจึงกล่าวเป็นทำนองว่า การถกเถียงในเรื่องยุทธวิธี การต่อสู้เดือนพฤษภาคมในวงสนทนา

เช่นนี้ดูจะไร้ประโยชน์ จากนั้นเขาก็เล่าถึงวีรกรรมของตนเองตั้งแต่เข้าร่วมชุมนุมอย่างต่อเนื่องบนถนนกลางดินกินข้างถนนและยืนหยัดอยู่ในที่ชุมนุมในชั่วโมงที่อันตรายที่สุด(คือช่วง ๓-๕ นาฬิกาเข้ามืด)ไปถึงคืนของเดือนวันที่ ๑๘ พฤษภาคม โดยตัวเขาเองอยู่ในโรงแรมรอยัลตราบจนทหารบุกเข้าเคลียร์พื้นที่ซึ่งเขาเองก็รอดมาได้อย่างหวุดหวิด

ท่าทีของผู้สนทนาท่านนี้หมายความว่าอะไร?

หมายความว่า อันการวิวาทะของผู้ร่วมวงในที่นั้นถึงความเหมาะสมทางยุทธวิธีต่อสู้เดือนพฤษภาคมเป็นการวิวาทะอันไร้ประโยชน์ เพราะผู้ร่วมวง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือนักวิชาการ) เกือบทั้งหมดมิได้อยู่ในเหตุการณ์โดยตลอด และมีได้ผ่านเหตุการณ์อันส่อแหลมต่อชีวิตด้วยตนเอง เหมือนที่เขาผู้ตั้งคำถามเองได้ประสบแล้วจะมาเถียงกันไปเลย? นี่เป็นนัยของท่านผู้คนที่ประหลาดใจผมเป็นที่สุด เพื่อนผม ๔ คนลุกขึ้นเดินออกจากวงสนทนาเป็นการประท้วงทันที และในบรรดาผู้ที่“วอลท์เอาต์”นั้นก็มีบางคนที่อยู่ในเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดและหวุดหวิดต่ออันตรายเช่นกัน แม้จะไม่“ต่อเนื่องและอันตราย”เท่าที่ผู้ตั้งคำถามนั้นได้เผชิญก็ตาม

การตัดบทคำวิพากษ์วิจารณ์ของคนอื่นด้วยเหตุผลต่างๆว่า “ไม่อยู่ในเหตุการณ์ไม่มีสิทธิ์พูด”นั้น ผมได้เขียนมาก่อนแล้วว่า เป็นวิธีการที่บางคนชอบใช้เพื่อบังคับให้ผู้วิจารณ์คุณจำลองและกลุ่มนำการต่อสู้เดือนพฤษภาคมต้อง“หุบปาก” ไปเสีย

นี่ก็คือทฤษฎีว่าด้วย คนที่ไม่อยู่ในเหตุการณ์ย่อมไม่รู้จักจริง และพอพูดอะไรออกมาก็ต้องผิดไปเสียหมด

แต่ออกจะน่าตกใจถ้าเรานำหลักเกณฑ์นี้มาชี้ขาดว่า ใครควรมีสิทธิ์พูดและพูดได้ถูกต้อง

เข้าถึง“สังขธรรม”มากกว่ากัน ถ้าผมเชื่อตามท่านผู้นั้น ผมก็มีสิทธิ์พูดและเข้าถึง “สังขธรรม” น้อยกว่าเขาเพราะผมไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์อย่าง“ต่อเนื่องและอันตราย”เท่ากับเขา แต่ขณะเดียวกันเขาจะเฉยใจหรือไม่ว่า ตามหลักเกณฑ์นี้เขาเอง (ซึ่งยังรอดปลอดภัย) ก็จะมีสิทธิ์พูดและเป็น “สังขธรรม” น้อยกว่าวีรชนที่ต่อสู้ตรงอยู่ตรงหน้า รั้วลวดหนามและปากกระบอกปืนจนบาดเจ็บ พิการ และในทำนองเดียวกัน ผู้ที่มีสิทธิ์พูดมากที่สุดและเป็น “สังขธรรม” ที่สุดก็คือ วีรชนที่ได้เสียชีวิตไปแล้ว!

ความกล้าหาญ ความเสียสละและการต่อสู้อย่างมีวีรภาพของประชาชนทุกผู้ทุกนามเมื่อเดือนพฤษภาคมนั้น ควรแก่การจดจำสรรเสริญและเล่าสืบต่อกันไปไม่รู้จบ ให้เป็นแบบอย่างแก่การต่อสู้ต่อไป และถือว่าเป็นวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทยปัจจุบัน

แต่นั้นเป็นคนละเรื่องกับการตัดสินว่า ใครบ้างควรมีสิทธิ์พูดวิจารณ์เหตุการณ์พฤษภาคม และใครบ้างที่พูดได้ถูกต้องที่สุด!

จิตใจประชาธิปไตยคือจิตใจที่เปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ที่แตกต่างของผู้อื่น

ประชาธิปไตยคือความใจกว้างและอดทน แม้ว่าเขาจะพูดในสิ่งที่เราไม่ชอบและไม่เห็นด้วย

ประชาธิปไตยคือการถกเถียงกันอย่างสันติและใช้เหตุผล

และที่สำคัญคือ ประชาธิปไตยหมายถึง การให้ความเคารพใน“ความเป็นตัวของตัวเอง” ของคู่กรณีอีกด้วย

การใช้สูตรสำเร็จ “ยี่ห้อ” และข้อกล่าวหาเบ็ดเสร็จต่างๆ เช่น “นักคิด(ที่ไม่ทำ)” “พวกหอคอยงาช้าง” “ทาสเผด็จการ” ฯลฯ มาปิดปากห้ามการวิพากษ์วิจารณ์ของคนอื่นนั้น เป็นวิธีการที่ละทิ้งเหตุผลและไม่เป็นประชาธิปไตย ฉะนั้น

จึงเป็นวิธีที่พวกเผด็จการนิยมใช้ตลอดมา (เช่น
ข้อหา“คอมมิวนิสต์”)

*โปรดอย่าเอามาใช้กับฝ่ายประชาธิปไตย
โดยด้วยกันเลย!*

ที่สำคัญคือ ประชาธิปไตยนอกจากจะเป็น
อุดมคติแล้ว ก็ยังเป็น“กระบวนการที่มีชีวิต”
อีกด้วย

นั่นคือ ในขณะที่เรากำลังต่อสู้เพื่อให้ได้
“โครงสร้างการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย”นั้น
เรากำลังต่อสู้เพื่อพัฒนา“จิตใจประชาธิปไตย
ในตัวเราเอง” ไปพร้อมกันด้วย

ระบอบประชาธิปไตยที่ได้มาด้วยการต่อสู้
เสียสละของประชาชนเองนั้น มันคง ยืนนาน และ
แท้จริงกว่าประชาธิปไตยที่ประธานลงมาจาก
“เบื้องบน” ก็เพราะว่าประชาธิปไตยจาก“เบื้องบน”
มีแต่โครงสร้าง หากปราศจากวิญญาณ ขณะที่
ประชาธิปไตยที่ได้มาด้วยการต่อสู้ของประชาชนนั้น
เป็นประชาธิปไตยที่มีทั้งโครงสร้าง เลือดเนื้อ น้ำ-
ตา และ “วิญญาณ”

การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยคือการต่อสู้
เพื่อทำให้วิญญาณประชาธิปไตยประจักษ์เป็นจริง
ในหัวใจเราท่านและหัวใจประชาชนทั้งหลาย
กลายเป็น “นิสัย” “ความเคยชิน” และ“ความ-
สำนึกประจำวัน”ของประชาชนคนเดินดิน

นั่นหนึ่ง ทำให้ประชาธิปไตยกลายเป็น
“วิถีชีวิตประจำวัน”

และนี่จะเป็นประชาธิปไตยที่ไม่มีใครทำลาย
หรือปล้นชิงไปได้ ไม่ว่าจะศัตรูจะมีอำนาจและอาวุธ
อันเกรียงไกรสักเพียงใด ศัตรูอาจฉวยโอกาสทุบ
โครงสร้างประชาธิปไตยทิ้งไปได้ แต่หากประชา-
ธิปไตยในสายเลือด วิญญาณ และในวิถีความคิด
ของประชาชนยังอยู่ โครงสร้างประชาธิปไตยก็จัก
ต้องฟื้นคืนมาอีกและกวาดผู้เผด็จการให้ตกเวที
ไปได้ไม่ช้าก็เร็ว

การหลั่งเลือดเพื่อประชาธิปไตยเมื่อเดือน

พฤษภาคมได้นำดอกผลที่เป็นโครงสร้างรูปธรรม
คือการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๔ ประเด็นใหญ่และ
การจัด“ตัวบุคคลบางคน”ออกไปจาก“โครงสร้าง
อำนาจเดิม” ฉะนั้น ในแง่โครงสร้างแล้ว ดอกผล
ของการต่อสู้ก็ไม่นับว่ามากมาย

*แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ จิตใจและวิญญาณ
ประชาธิปไตยที่ได้ตื่นขึ้น พัฒนา และหยั่งลงสู่
“จิตสำนึกของประชาชนนับล้านทั่วประเทศ”
แล้วต่างหาก!*

*และนี่คือหลักประกันอันมั่นคงว่า “ดอกผล
ระยะยาว” จากการต่อสู้หลังเลือดของประชาชน
จะตกอยู่กับประชาชนอย่างแน่นอน มิใช่ตกอยู่
กับผู้นำหรือนักการเมืองฉวยโอกาสบางคน ซึ่ง
อาจได้ผลประโยชน์เฉพาะหน้าบางอย่างไป*

แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า แกนนำบางคนใน
การต่อสู้เดือนพฤษภาคม ถึงวันนี้ก็หาได้ตระหนัก
ใน“ลักษณะ๒ด้านของประชาธิปไตย”ไม่ และ
ไม่ยอมเข้าใจว่า ประชาธิปไตยไม่ใช่แค่อุดมคติ แต่
เป็น“กระบวนการที่มีชีวิต” เป็นการลงมือกระทำ
จริงที่มีทั้งด้านภววิสัย(โครงสร้าง)และด้านอัตวิสัย
(จิตสำนึกและวิถีคิด)

นั่นหนึ่ง การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งโครงสร้าง-
การเมืองที่เป็นประชาธิปไตยนั้นต้องดำเนินไป
พร้อมกับการพัฒนาจิตสำนึกความเคยชินแบบ
ประชาธิปไตยในวิถีคิด วิถีตัดสินใจปัญหา และวิถี
ได้เถียงของตัวเองอีกด้วย

ย้ำว่า ประชาธิปไตยไม่ใช่แค่โครงสร้าง แต่
ยังเป็นวิถีคิด วิธีการทำงาน ตลอดจนวิถีถกเถียง
ทางความเห็นที่เกิดขึ้นอยู่ทุกวี่วันของคนเรา

ตรงข้าม นักการเมืองและผู้นำบางคนใน
การต่อสู้ครั้งนั้นกลับมีจิตใจคับแคบในการตัดสินใจ
การทำงาน และต่อคำวิจารณ์จุดอ่อนของตน และ
นิยมใช้วิธีปิดปากคนอื่นด้วยสูตรสำเร็จ ยี่ห้อ และ
ข้อกล่าวหาเบ็ดเสร็จ นักวิชาการที่วิจารณ์พวก-
เขาจึงถูกประณามว่าเป็น

“คนที่ไม่ได้ลงมาสัมผัสความรู้สึกและความต้องการของประชาชนแล้วนั่งวาดฝันอยู่บนหอคอยงาช้างหรือในห้องนอน... เป็นการดูถูกประชาชนที่มาชุมนุมว่าเป็นคนโง่เง่าเต่าตุ่น...”

โดยมิโยจะพิจารณาดูให้ต้องแท้ว่า ผู้พูดเขาวิจารณ์เราด้วยเหตุผลในรายละเอียดอะไร และตรงกับที่ตนเองกำลังกล่าวหาอยู่หรือเปล่า! และกล่าวหากันอย่างรุนแรงถึงขั้นว่า “กลบเกลื่อนความผิดของนักการเมืองที่ฝักใฝ่ในระบอบเผด็จการหรือเป็นนักฉวยโอกาส...” ไปไหน!

ตัวอย่างสดๆร้อนๆก็คือกรณี “สภากระจก” ผู้คัดค้านล้วนปากอ้างว่าต้องการประชาธิปไตยโดยแต่แทนที่จะ “ถกเถียงกันด้วยหลักเหตุผล” กลับใช้วิธีประณามกันอย่างสาหัสเสียเทเสีย แจ้งความจับยังกับเป็นอาชญากรชั้นอุกฤษฏ์ รุมเหยียบจนกลุ่มผู้เสนอความคิดต้องจมธรณีและสิ้นหวังกันไปเลย

ประเด็นถกกันในที่นี้คือ

ความรับผิดชอบและการตัดสินใจเชิงยุทธวิธีของผู้นำเมื่อเดือนพฤษภาคม

แต่เป็นที่น่ายินดีว่า ยิ่งถกเถียงไป “ข้อมูล” ซึ่งเดิมรู้จักในวงแคบก็ได้แพร่ออกสู่สาธารณะ ยิ่งกว่านั้น ข้อมูลที่เปิดเผยโดยผู้นำบางคนก็กลับมายืนยันคำวิพากษ์วิจารณ์ของนักวิชาการว่าถูกต้องตรงกับความเป็นจริงอีกด้วย! แม้กระทั่งเรื่องเล่าว่า คุณจำลองทำที่ติดเอื้อนไม่เข้าร่วมสมพันธ์ประชาธิปไตยในช่วงแรกจนต้องมีคน “ขอร้องแกมบังคับ” ให้เข้าร่วมนั้น ก็มีได้ปลงข้อเท็จจริงที่ว่าคุณจำลองกับพวกได้รับประโยชน์จากการตั้งสมพันธ์ คือสามารถเจือจาง “ภาพพจน์การนำ” อันโดดเด่นและไม่พึงใครของคุณจำลองลงได้ ทำให้การวิจารณ์คุณจำลองโดยนักวิชาการและสื่อมวลชนที่มีอยู่ก่อนหน้านั้นได้สร้างซาไป และทำให้บทบาทความรับผิดชอบที่แท้จริงของคุณจำลองถูกเคลือบคลุมไปในที่สุด

ข้อโต้แย้งอีกข้อหนึ่งของผู้นำบางคนตลอดจนพรรคการเมืองในกรณีพฤษภาคม ทั้งเป็นข้อแย้งที่พวกเขาใช้เป็น “มาตรฐาน” ตอบต่อคณะกรรมการสอบสวนฯ ต่อสื่อมวลชน ต่อนักวิชาการ และต่อประชาชนในการหาเสียงเลือกตั้งก็คือ

“ในการต่อสู้เดือนพฤษภาคม พวกเขาไม่ใช้ผู้นำ ประชาชนที่มาชุมนุมต่างหากคือผู้นำ ส่วนพวกเขาเองเป็นเพียงผู้เปิดเวที ผู้ให้โอกาสและเป็นจุดนัดพบของผู้มาชุมนุมเท่านั้น และการตัดสินใจทุกขั้นตอนก็ได้ถามความเห็นของประชาชนผู้มาชุมนุมก่อนทุกครั้ง”

ข้อนี้ฟังดูแล้วออกจะโรแมนติคอยู่มาก โอ...ช่างเป็นนักการเมืองและผู้นำที่อ่อนน้อมถ่อมตนต่อมวลชนอะไรเช่นนั้น!

หามิได้!

นี่เป็นเพียงการเล่นลิ้นแบบนักการเมืองเพื่อปิดความรับผิดชอบในการตัดสินใจเชิงยุทธวิธีของตนในช่วงเดือนพฤษภาคมต่างหาก!

และก็เป็นเรื่องน่าขันแถมเศร้าที่นักการเมืองผู้นำการต่อสู้ที่ให้การแบบข้าง ๆ คู ๆ เมื่อหลังเหตุการณ์ใหม่ๆว่าตนเป็นเพียงผู้ร่วมชุมนุมธรรมดาๆคนหนึ่งเท่านั้น จะเป็นคนเดียวกันกับนักการเมืองที่ขณะนั้นกำลังหาเสียงเลือกตั้งโดยชี้ว่า ตนนี้แหละคือผู้นำที่แท้จริงและเด็ดเดี่ยวแต่เพียงผู้เดียวในการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยเดือนพฤษภาคม!

ผมได้เขียนมาก่อนแล้วว่า มวลชนและผู้นำนั้นไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการซึ่งกันและกัน เพื่อสนองประโยชน์และความต้องการของตน มวลชนนั้นมีไพศาลและกระจัดกระจาย มีความหลากหลายตลอดจนความขัดแย้ง ผู้นำจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นและการตัดสินใจของผู้นำหรือแม้แต่ “วิธีตั้งคำถาม” ของผู้นำที่ใช้ถามความเห็นจากมวลชนในแต่

ละขั้นตอนจึงมีความสำคัญยิ่งและขึ้นอยู่กับวิถีคิด
วิถีตัดสินใจ ตลอดจน “รสนิยมทางยุทธวิธีของ
ตัวผู้นำเอง” ด้วย!

โปรดอย่ากลับตาลปัตรความสัมพันธ์
ระหว่างผู้นำกับมวลชนเพื่อปิดความรับผิดชอบ
ในฐานะผู้นำของตน

และยิ่งกว่านั้นคือ อย่าปิดความรับผิดชอบ
ในบางโอกาส แต่กลับอ้างเอาความดีความชอบ
ในโอกาสอื่นๆ เมื่อต้องการ

ทั้งหมดนี้ได้แสดงให้เห็นว่าคนบางคน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือผู้นำการเคลื่อนไหวที่ผ่าน
เหตุการณ์เดือนพฤษภาคมนั้นกำลัง “ติดกับดัก”
ที่ประวัติศาสตร์ได้วางไว้ เพื่อดักจับ “ผู้ชนะ”
ทั้งหลายโดยไม่รู้ตัว

นั่นคือ ความหยิ่งลำพองใน “ชัยชนะ”
จนมองไม่เห็นจุดอ่อน ข้อบกพร่อง ไม่ยอมสรุ
บทเรียนเพื่อการต่อสู้ที่สูญเสียน้อยกว่าในอนาคต
กลับมองการสูญเสียมหาศาลที่เกิดขึ้นว่า “สุดวิสัย”
มองอย่างเชื่อมั่นว่า ประวัติศาสตร์กำลังยืนอยู่
ข้างตนและไม่ยอมรับทรรศนะประวัติศาสตร์ที่
แตกต่างจากตน ไม่ฟังกระทั่งความคิดเห็นที่
แตกต่างและข้อวิจารณ์จากฝ่ายประชาธิปไตย
ด้วยกันเอง ตรงข้ามกลับเอา “ชัยชนะและ
“วีรกรรม” ของตนเป็นมาตรฐานวัดความถูกต้อง
ของข้อคิดเห็นและ “คุณค่า” ของผู้ที่มีความเห็น
ต่างจากตนว่า มีความคิดเห็นที่ผิดไปหมดและมี
ความเป็นตัวของตัวเองที่ด้อยกว่าตน

การสรุปบทเรียนเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ และ
ยิ่งจำเป็นสำหรับขบวนการประชาธิปไตยที่ประชา
ชนทุกหมู่เหล่ามาร่วมกันด้วย “จิตสำนึกร่วม”
หรือจะรอจนภารกิจต่อต้านเผด็จการได้ “เสร็จ
สมบูรณ์” แล้วในอีก ๑๐ ปี ๒๐ ปี หรือ ๑๐๐ ปี
ข้างหน้า แล้วจึงค่อยมาสรุปบทเรียนกัน? แล้ว
อะไรจะเป็นเครื่องวัดว่าภารกิจนั้นได้ “เสร็จสิ้น”
แล้วจริงๆ และถึงเวลาแล้วที่จะสรุปบทเรียน? แต่

เราอาจจะถามแย้งได้ว่า ก็เมื่อภารกิจได้เสร็จสิ้น
ไปแล้ว จะมาสรุปบทเรียนกันไปทำอะไรอีกเล่า!
ตรงข้าม ในเมื่อภารกิจต่อต้านเผด็จการยังไม่
เสร็จสิ้นเราก็ยังต้องรีบช่วงชิงเวลามาสรุปบทเรียน
เพื่อให้การต่อสู้ของเราในขั้นตอนต่อไปมีจุดอ่อน
น้อยลง มีการสุมเสียงและการสูญเสียที่ไม่จำเป็น
ที่น้อยที่สุด!

ยิ่งกว่านั้น การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยเชิง
โครงสร้างแต่ด้านเดียว แต่ปราศจากการพัฒนา
จิตใจ ความสำนึก วิถีคิด และวิถีได้เถียงแบบ
ประชาธิปไตยขึ้นในตัวเราเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
“ในตัวผู้นำ” แล้ว ก็อาจนำมาซึ่งผลที่อันตรายยิ่ง
เมื่อผู้นำที่ได้รับ “ชัยชนะ” นั้นสามารถขจัดศัตรู
ทางการเมืองไปได้ แล้วก็เอาวิถีคิด วิถีทำงาน-
แบบยึดความเห็นของตนแต่ฝ่ายเดียว ประกอบ
เข้ากับอำนาจรัฐในมือ หันมาทิ่มตำปราบปราม
ประชาชนผู้มีความคิดเห็นต่างจากตนเสียเอง
และแปรโครงสร้างประชาธิปไตยให้กลายเป็น
ลัทธิเผด็จการใหม่!

และนี่จะเป็น “กับดักประวัติศาสตร์” ที่
“ผู้ชนะ” ตกลงไปติดชนิดถอนตัวไม่ขึ้น โดยมี
ประชาชนเป็นผู้รับเคราะห์ และต้องแบกภาระ
เสี่ยงตายออกมาต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย
กันอีกรอบ!

เราจะรอให้ถึงวันนั้นก่อนหรือแล้วจึง
ค่อยสรุปบทเรียนกัน?

อาณาบารมีของพลตรีจำลอง ศรีเมือง กับพรรคพลังธรรม

ดร. สุวินัย ภรณวลัย

นสพ.ผู้จัดการรายวัน ๒๑ ก.ย. ๓๕ ๒๕๓๖

“ท่านมักเป็นฝ่ายมีชัยในการต่อสู้เสมอมา
หากไม่พ่ายแพ้สักครา

นำกลัวพลังฝีมือของท่านพลอยมีอานุภาพจรดหน้าจอน
ถึงระดับสุดยอดในแดนดินเช่นกัน”

วาทะของ ไอ้ว ทิวยย ที่กล่าวกับขอลิวเฮียง
“จอมโจรจอมใจ” ของ “โกวเล้ง”

เมื่อเปรียบเทียบประวัติศาสตร์การเติบโต
ของพรรคประชาธิปัตย์กับของพรรคพลังธรรม
เราจะพบเห็นความแตกต่างที่เด่นชัดประการหนึ่ง
ระหว่าง ๒ พรรคนี้คือ ในขณะที่พรรคประชาธิ
ปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่มีประวัติเก่าแก่ยาว
นานสืบสานหลักการแห่งประชาธิปไตยแบบ
ตะวันตกสืบต่อกันมาเป็นเวลานานหลายสิบปี
โดยผ่านผู้นำพรรคหลายรุ่นหลายคน ซึ่งนับได้ว่า
มีพื้นฐานที่แน่นหนายิ่งนักกว่าพรรคการเมืองใดๆ
ในประเทศไทย ในขณะที่ทางฝ่ายพรรคพลังธรรม
ก็มีผู้นำและผู้ก่อตั้งพรรคที่โดดเด่นอย่างยอดเยี่ยม
ในชื่อเสียงทางด้านคุณธรรม ความซื่อสัตย์ อย่าง
พลตรีจำลอง ศรีเมือง

การจุดขึ้นและเติบโตอย่างรวดเร็วใน
ช่วงสั้นเพียง ๖ ปี จนแทบจะเรียกได้ว่าเป็นก้าว
กระโดดของพรรคพลังธรรมนั้น มีจุดเริ่มต้นเล็กๆ
ที่มาจากจิตและเจตนารมณ์ ความมุ่งมั่นของ
พลตรีจำลอง ศรีเมืองโดยแท้ เมื่อเขาได้ประกาศ
ตัวเองดุจเป็น “ประกาศก (PROPHET)” ที่จะใช้
พลังแห่งคุณธรรมมานำการเมืองและสังคมไทย
ให้ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า

การปรากฏตัวของพลตรีจำลอง ศรีเมือง

สู่เวทีการเมืองไทยนั้น อาจจะได้ถือว่าเป็นการ
นำเสนอตัวเองในฐานะที่เป็น “ผู้นำบารมี”
(CHARISMATIC LEADER) เพื่อมาเป็น “ทางออก”
หรือทางเลือกใหม่ให้แก่สังคมไทยก็คงไม่ผิดไป
จากความเป็นจริงเท่าไรนัก เพราะในขณะที่ผู้นำ
ของพรรคประชาธิปัตย์นั้นมีลักษณะเป็นผู้นำที่
พึ่งพาหรือใช้ “บุญบารมี” ของ “สถาบันพรรค
การเมือง” ของตน มาเป็นหลักในการได้รับความ
ไว้วางใจและการสนับสนุนจากประชาชน เรากลับ
พบว่าสำหรับพลตรีจำลอง ศรีเมืองนั้น เขาได้
อาศัย “อาณาบารมี (CHARISMA)” ส่วนตัว (ที่ยัง
ไม่ถูกทำให้เป็นสถาบัน) มาเป็นเครื่องมือในการ
นำ “กลุ่ม” ของตนเอง

“กลุ่ม” ของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่ต่อ
มาได้กลายมาเป็นพรรคพลังธรรมนั้น โดยเนื้อแท้
ในปัจจุบันแล้วก็ยังคงเป็นการรวมตัวแบบ “ชุมนุม”
ที่เน้น “ตัวบุคคล” ในความสัมพันธ์ทางสังคม
มากกว่า “สถาบัน” อยู่ดี

อนาคตของพรรคพลังธรรมจึงขึ้นอยู่กับ
กับตัวพลตรีจำลอง โดยเฉพาะขึ้นอยู่กับ “อาณา
บารมี” ของพลตรีจำลอง ที่จะก่อให้เกิด “ฟีเวอร์
(FEVER)” ขึ้นในหมู่ประชาชนไทยในขอบเขตที่
กว้างขวางและลุ่มลึกมากมายเพียงไหน

ในบรรดานักการเมืองพรรคอื่นที่เล่นการ
เมืองในเชิง “สถาบัน” ไม่ว่าจะเป็สาย “เทพ”
หรือสาย “มาร” ก็ตามนั้น จึงมักจะมองพลตรี
จำลองว่า เป็นนักการเมืองที่ “แปลก” หรือ “ไม่
เหมือน” กับนักการเมืองไทยคนอื่นๆ ซึ่งก็เป็น
เช่นนั้นจริงๆ เพราะเท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีนักการเมือง
ไทยคนไหนที่ใช้และพึ่งพา “อาณาบารมี”
ส่วนตัวของตนแต่เพียงอย่างเดียวจริงๆจนสามารถ
กลายมาเป็น “ผู้นำพรรค” ได้เหมือนอย่างพลตรี
จำลอง ศรีเมือง นักการเมืองคนอื่นขึ้นมาเป็น
ใหญ่ภายในพรรคได้ก็เพราะเงิน หรืออำนาจแฝง
หรือพรรคพวกหนุนหลัง แทบทั้งสิ้น

ด้วยเหตุนี้ การทำความเข้าใจถึงคุณลักษณะและธาตุแท้ของ “อาณาบารมี” ซึ่งเป็น “ชุมพลังที่แท้จริง” ของพลตรีจำลอง ศรีเมือง จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์บทบาทของเขากับพรรคพลังธรรม ทั้งที่ผ่านมา ทั้งที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และคาดว่าจะเป็นไปได้ในอนาคต

“อาณาบารมี” คืออะไร?

อาณาบารมี ก็คือ

คุณสมบัติของบุคคลคนหนึ่งที่ถูกเห็นว่าเป็นไม่ใช่ปกติธรรมดาและเพราะโดยมีคุณสมบัติเช่นนี้จึงทำให้เขาผู้นั้นถูกจำแนกแยกออกจากคนธรรมดาว่ามีพลังที่ไม่ใช่ธรรมดาอยู่ในตัว อันเป็นพลังที่คนอื่นยากจะเลียนแบบได้

เขาผู้นั้นจึงถูกถือว่าเป็น ผู้นำ!

อาณาบารมีเป็น คุณสมบัติที่จะต้องถูกประเมินโดย “บุคคลอื่น” มิใช่ประเมินโดย “ตนเอง” กล่าวคือ ตราบไต่ที่มีผู้สนับสนุนหรือผู้เห็นด้วยกับบุคคลผู้นั้น (พลตรีจำลอง) เมื่อนั้นความสัมพันธ์ในเชิงอาณาบารมีระหว่างผู้นำกับผู้ตามก็จะเกิดขึ้น ฉะนั้น แม้ว่าคนอื่น (โดยเฉพาะปัญญาชนและนักการเมืองพรรคอื่น) ที่มีได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลอาณาบารมีของพลตรีจำลองจะประเมินพลตรีจำลองแตกต่างออกไปก็ตาม สิ่งนั้นก็ไม่มีค่าสำคัญเท่ากับข้อเท็จจริงที่ว่า

ผู้ที่เชื่อมโยงในอาณาบารมีของพลตรีจำลองนั้นได้ประเมินพลตรีจำลองในความเป็นจริงอย่างใดต่างหาก

โดยทั่วไป อย่างน้อย “อาณาบารมี” จำกัต้องเป็นผลรวม หรือผลประสานของคุณสมบัติทางคุณธรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ ของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งในที่นี้ผมหมายถึงพลตรีจำลอง นั่นคือ

ความมีขันติ ความมองอาจ ความกล้าหาญ ความมีศักดิ์ศรี ความเป็นผู้มีใจเมตตา ความเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง ความเป็นผู้ทรงเชื่อมั่นในตนเอง ความเยือกเย็น ความตรงไปตรงมา ความซื่อสัตย์

ความจริงใจ ความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น

เหล่านี้เป็นต้น

ดูเหมือนว่า พลตรีจำลอง ศรีเมืองได้ใช้การฝึกฝน “ปฏิบัติธรรม” เช่น การถือศีลแปดกินข้าวมือเดียว ไม่หลับนอนกับภรรยา ใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและอุทิศตนเพื่อส่วนรวม การรับประทานอาหารมังสวิวัติเหล่านี้มาเป็นวิธีการในการสร้างสม “อาณาบารมี” ที่เป็นคุณสมบัติทางคุณธรรมต่างๆ ขั้นต้นนี้ อีกทั้งยังได้ “ประชาสัมพันธ์” คุณสมบัติเหล่านี้ของตนออกไปในวงกว้างเพื่อแสวงหาพรรคพวกหรือผู้สนับสนุนศรัทธา ทั้งนี้ก็เพราะว่าคุณธรรมต่างๆ เหล่านี้ ข้างต้นยังเป็นเพียง “เงื่อนไขที่จำเป็น” สำหรับการจะเป็นผู้นำที่มีอาณาบารมีที่แท้จริงเท่านั้น แต่ยังไม่เป็น “เงื่อนไขที่เพียงพอ” หรือเป็นปัจจัยชี้ขาดที่จะกำหนดความมี “บารมี” ของคนๆ หนึ่งได้ เพราะปัจจัยชี้ขาดที่กำหนดความมี “อาณาบารมี” ของพลตรีจำลอง ศรีเมืองนั้นมีใช้คุณสมบัติในเชิงคุณธรรมทั้งหลายที่มีอยู่ในตัวของพลตรีจำลอง แต่อยู่ที่การยอมรับทางสังคม”หรือ “การยอมรับจากเหล่าผู้คนที่มีความศรัทธาในตัวพลตรีจำลองต่างหาก

กล่าวโดยนัยนี้อาณาบารมีของพลตรีจำลอง ศรีเมืองจึงเป็น “ปรากฏการณ์ทางสังคม” มากกว่าจะเป็นปัญหาหรือการแสดงออกทางบุคลิกภาพส่วนตัว เพราะฉะนั้น คำวิจารณ์พลตรีจำลองต่างๆ ว่า พาคคนไปตายก็ดี แข็งกร้าวเกินไปก็ดี มีหลายฐานะก็ดี จึงล้วนแล้วแต่เป็นการพิจารณาพลตรีจำลองอย่างด้านเดียว อย่างในเชิงมิติระนาบเดียวทั้งสิ้น และออกจะไม่ตรงจุดตรงประเด็นด้วยในสายตาของผม

การจะอธิบายอธิบายโอกาสแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลว รวมทั้งศักยภาพและข้อจำกัดของตัวพลตรีจำลองและพรรคพลังธรรมของเขาให้กระจ่างนั้น ผมจึงเห็นว่าจะต้องอธิบายจาก “อาณาบารมี” หรือความสัมพันธ์ทางสังคม

ระหว่าง“ผู้นำบารมี”(พลตรีจำลอง) กับ“ผู้ตาม” (ผู้สนับสนุนพรรคพลังธรรมอย่างเอาการเอางาน) ที่เห็นด้วยกับ“คำประกาศแจ้ง(MANIFESTATION)” ของผู้นำของพวกเขา

ทั้งนี้ก็เพราะว่า พลังของอาณาบารมีที่พลตรีจำลองมีอยู่นั้น ตั้งอยู่บนศรัทธาความเชื่อมั่นทางจิตใจของ“ผู้ตาม”ที่มีต่อความหมายและคุณค่าของ“คำประกาศแจ้ง”ของพลตรีจำลองที่บอกว่า จะใช้พลังคุณธรรมมานำการเมือง และเมื่อผู้คนเกิด“ศรัทธา”ในตัวพลตรีจำลองกับพรรคพลังธรรมของเขา ความศรัทธาเช่นนี้จะทำการเปลี่ยนแปลงมนุษย์จาก“ข้างใน”และจะทำการสร้างระเบียบทางสังคมขึ้นใหม่ตามความต้องการที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลงอย่างถึงแก่นของมัน

รูปการแห่งพลังอันสูงสุดของอาณาบารมีก็คือ “การทำลาย”ระเบียบทางสังคมแบบเก่าที่ล้มหลังลงไป

พลังของอาณาบารมีนี้จึงเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่และมีพละานุกาพมากพอที่จะ“ปะทะ”กับโครงสร้างอำนาจเก่าแบบเผด็จการทหารได้ พลังเช่นนี้จึงเป็นพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะสร้างสรรค์ แต่ความสร้างสรรค์ของพลังอาณาบารมีนี้ก็กลับปรากฏให้เห็นในรูปของ“การทำลาย”โครงสร้างอำนาจเก่าที่เป็นเผด็จการที่ดำรงอยู่ และ“การเปิดช่องทาง”ให้สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ใหม่เท่านั้น

เพราะฉะนั้น ผู้นำบารมีจึงไม่ใช่ผู้นำตามธรรมชาติในสถานการณ์ปกติวิสัย แต่ในทางตรงกันข้าม สำหรับในช่วงสถานการณ์ที่เป็นวิกฤตนั้น ผู้นำบารมีคือผู้นำที่เป็นธรรมชาติที่สุดเหมาะสมที่สุด และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนมากที่สุด

บางที แนวนวมองเช่นนี้อาจจะช่วยให้เราในการอธิบายเหตุผลได้ว่า ทำไม? พลตรีจำลอง ศรีเมืองจึงได้เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจาก

ประชาชน“มากที่สุด”ในช่วงการต่อสู้กับเผด็จการทหารเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา และทำไม? คุณชวน หลีกภัย แห่งพรรคประชาธิปัตย์ถึงกลับมาได้รับการยอมรับจาก “ประชาชนทั่วไป” (ที่มีติดอกอยู่ภายใต้อาณาบารมีของพลตรีจำลอง) “มากกว่า” พลตรีจำลอง เมื่อวงจรการเมืองไทยได้เริ่มหวนกลับมาสู่ “สภาพชีวิตประจำวัน” อีกครั้งหนึ่ง

กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่แรงผลักดันต่างๆ ทางสังคมในช่วงวิกฤตการณ์ที่ได้ผลักดันให้เหล่ากลุ่มผู้คนและบรรดามวลชนทั้งหลายมา “ร่วมกันสู้” ภายใต้การนำแบบอาณาบารมีของพลตรีจำลอง ศรีเมืองนี้ จนกระทั่งทำให้ประชาชนไทยจำนวนนับแสนคนต้อง“หลุดพ้น” ออกจาก “วงจรของสภาพประจำวัน” โดยเฉพาะในช่วงตั้งแต่วันที่ ๔ ถึง ๒๐ พฤษภาคม) เป็นการชั่วคราว เมื่อนั้น พลังของอาณาบารมีจะเปล่งพลังของมันออกมาในรูปการสูงสุด แต่เมื่อใดก็ตามที่แรงผลักดันทางสังคมเหล่านี้ได้อ่อนแรงลง จนกระทั่งประชาชนส่วนใหญ่ที่ออกมาสู้บนท้องถนนได้หวนกลับเข้าสู่“วงจรของสภาพชีวิตประจำวัน”ตามเดิมแล้ว เมื่อนั้น พลังของอาณาบารมีก็จะลดระดับลงจนเหลือความเข้มข้นหรือความเป็นขานแท้ แต่เฉพาะกับผู้นำบารมี(พลตรีจำลอง)กับผู้ตาม(ผู้สนับสนุนพรรคพลังธรรมอย่างเอาการเอางาน) เท่านั้น ซึ่งความเข้มข้นของอิทธิพลบารมีที่ยังดำรงอยู่นี้ก็เพราะยังมี“การสัมผัสกับประชาชน (INTERFACE)” อยู่อย่างสม่ำเสมอของผู้นำบารมีและพรรคของเขากับผู้ตาม

ผมจึงเห็นว่า สิ่งนี้เป็นข้อจำกัดประการที่หนึ่งของพลังอาณาบารมีที่มีต่อประชาชนทั่วไปในวงจรสภาพชีวิตประจำวัน(ในสถานการณ์ที่ไม่วิกฤต)

ส่วนข้อจำกัดประการที่สองของพลังอาณาบารมีในทรวงศ์ของผมนั้น เกิดจากความจริงแห่งความเป็น “คนที่ไม่อาจค้าฟ้า” ของ

ตัวผู้นำบารมีผู้นั้นเอง

ถ้าหากพรรคพลังธรรมคือสิ่งที่กลายเป็นพลังทางวัตถุของจิต เจตน์ และความคิดของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ผู้ซึ่งถึงอย่างไรก็ยังเป็นคนที่ไม้อาจอยู่ค้าฟ้าได้ ดังนั้นถึงแม้ว่าอาณัติบารมีของพลตรีจำลอง ศรีเมืองจะไม่สูญสิ้นไปก่อนทั้ง ๆ ที่เขายังมีชีวิตอยู่ แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตามพรรคพลังธรรมซึ่งเป็นพลังทางวัตถุของอาณัติบารมีวันนี้ ก็คงไม่สามารถที่จะรักษาความบริสุทธิ์ผุดผ่องตามรูปการทางมโนคติในช่วงก่อตั้งพรรคตอนแรกๆ เอาไว้ได้

ไม่ช้าก็เร็ว พรรคนี้ก็คงจะต้อง“แปรรูป”จากองค์กรที่อาศัยความสัมพันธ์ทางสังคมที่เน้น“ตัวบุคคล”สูงมาก (ในกรณีขององค์กรจัดตั้งแบบอาณัติบารมี) ไปสู่องค์การจัดตั้งที่มีโครงสร้างการปกครองที่ถาวรทางโครงสร้างเป็นแบบ“สถาบัน”(เน้นความเป็นสถาบันมากกว่าตัวบุคคล) จนได้ในที่สุด

บางที่“การเปลี่ยนแปลงไปเป็นสถาบันของพลังอาณัติบารมี”เช่นนี้ อาจเกิดขึ้นในรูปของการที่พรรคนี้เปิดกว้างรับ“คนอื่น ๆ”ที่มีได้ตกอยู่ภายใต้อาณัติบารมีของผู้นำพรรคเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคและผู้บริหารพรรคมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งปัจจัยเหล่านี้จะไปลดทอนความเข้มแข็งของพลังอาณัติบารมีของผู้นำพรรคภายในองค์กรให้น้อยลงจนถึงระดับใดระดับหนึ่ง

สำหรับข้อจำกัดประการที่สามและเป็นประการสุดท้ายของพลังอาณัติบารมีในทัศนะของผมก็คือว่า

โดยปกติ พลังอาณัติบารมีมักมีเวทีที่จะสำแดงบทบาทของมันได้อย่างเต็มที่ในสังคมที่ล้าหลังและกำลังพัฒนา มากกว่าในสังคมที่พัฒนาแล้ว

ผมมีความเห็นว่า การปรากฏตัวของผู้นำบารมีนั้น มิใช่จะเกิดขึ้นได้ในทุกๆ สังคม เรา

พบว่า ในสังคมที่พัฒนาแล้วนั้น“ช่องว่างน้อยมาก”สำหรับการเกิดอาณัติบารมีในรูปการที่เต็มรูปแบบเหมือนอย่างที่ผมได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะในสังคมที่เจริญแล้วนั้น ระบอบรัฐและระบบกลไกทางเศรษฐกิจจะมีประสิทธิภาพมาก พอที่จะทำให้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และการเน้นตัวบุคคลสูง ค่อยๆ กลายความหมายลงไปเรื่อยๆ ไม่แต่เท่านั้นความแตกต่างในเชิงบุคลิกภาพระหว่างผู้นำกับผู้ตามในสังคมที่พัฒนาแล้วก็จะมีผลสุดโต่งน้อยลงไปมากด้วย ในขณะที่ผู้นำบารมีมักจะเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าในสังคมที่ล้าหลังทั้งนี้ก็เพราะว่าสภาพทางภววิสัยที่ล้าหลังเช่นนั้น จะเรียกร้องต้องการให้มีผู้นำบารมีกับพรรคของเขาเข้ามานำและทำการทะลุทะลวง“สภาพเซ็งกั๊ง”ที่อับตันและเป็นวิกฤตอยู่ของสังคมด้อยพัฒนานั้นนั่นเอง แต่เมื่อผ่านจุดนั้นไปแล้วบางทีสังคมหรือคนส่วนใหญ่อาจกลับเมินเฉยต่อผู้นำบารมีและพรรคของเขาก็เป็นได้ เมื่อสถานการณ์ได้กลับเข้ามาสู่สภาพวงจรชีวิตประจำวันตามปกติแล้ว เมื่อถึงเวลานั้น บางทีผู้นำบารมีและพรรคของเขา ก็ควรที่จะต้องหันกลับมาทบทวนบทบาทของตนเองเพื่อก้าวต่อไปอย่างมั่นคงยิ่งขึ้น แต่ดูเหมือนว่า หนทางเลือกข้างหน้าที่จะก้าวเดินต่อไปนี้มีอยู่ให้เลือกเพียง ๒ ทางเท่านั้น คือ

(๑) หันมาปรับปรุงพรรคของตนเองอย่างจริงจังให้กลายเป็น “สถาบันที่ถาวรและมั่นคงอย่างมีจิตสำนึก”(เป็นพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันเหมือนอย่างพรรคประชาธิปไตย) โดยเปิดกว้างยอมรับคนดีที่มีคุณภาพ(แต่แตกต่างทั้งในทางชีวทัศน์และโลกทัศน์) ให้เข้ามาช่วยบริหารพรรคเป็นจำนวนมาก พร้อมกันนั้นก็พยายามลดทอนการพึ่งพาอาณัติบารมีของผู้นำพรรคเพื่อการคงอยู่และขยายตัวของพรรคให้น้อยลง แต่หันมาพึ่งพาอุดมการณ์ประชาธิปไตย(ทางเศรษฐกิจการเมือง และวัฒนธรรม) หลักการและประเพณี

องค์การของพรรคแทน

หรือ

(๒) ผลักดันแนวทางการสร้างพรรคโดยยึดพลังอำนาจบารมีของผู้นำพรรคต่อไป และรอคอยโอกาสจนกว่าจะเกิดสถานการณ์สูงงอมที่เป็นวิกฤตขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสภาววิสัยของสถานการณ์จะเรียกร้องต้องการผู้นำบารมีให้กลับมาเป็นผู้นำตามธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งถ้าหากแรงผลักดันต่าง ๆ ทางสังคมในช่วงวิกฤตการณ์ครั้งใหม่มีแรงผลักดันที่สูงพอและต่อเนื่องพอ โอกาสที่ผู้นำบารมีกับพรรคของเขาจะได้รับศรัทธาจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนั้นก็ยิ่งพอมีทางเป็นไปได้เหมือนกัน

สุดท้ายนี้ ผมอยากจะพูดถึงศักยภาพของพลังอำนาจบารมีแบบของพลตรีจำลอง ศรีเมืองว่า มีความหมายเพียงใดสำหรับการต่อสู้ทางการเมืองในสังคมไทยของประชาชนไทยต่อจากนี้ไป

เหตุการณ์ในช่วงพฤษภาทมิฬได้พิสูจน์ให้พวกเราได้แลเห็นสัจจะและลักษณะโดดเด่นอีกประการหนึ่งของพลังอำนาจบารมีของพลตรีจำลอง ศรีเมืองว่า เป็น“พลังแห่งลัทธิฮิงสา”ด้วย ซึ่งผมจะขอยกข้อความตอนหนึ่งในหนังสือเล่มล่าสุดของผมเรื่อง “ความรักกับจอมยุทธ์” (สำนักพิมพ์อินทยาง, เดือนกันยายน ๒๕๓๕) มากล่าวไว้เป็นบทสรุป ณ ที่นี้

...หลักของลัทธิฮิงสา ยึดถือในหลักการไม่ต่อต้านด้วยความรุนแรง เพราะว่าเราไม่ต่อต้านด้วยความรุนแรง เพราะว่าเราดำเนินรอยตามลัทธิฮิงสา ดังนั้นเราจึงได้รับชัยชนะตั้งแต่แรก ผู้ที่มีจิตใจบาปหยาบช้า ผู้ที่คิดแต่จะมุ่งแข่งขันเพื่อชิงดีชิงเด่นปองร้ายผู้อื่นย่อมพ่ายแพ้ตั้งแต่แรกแล้ว ถ้าเช่นนั้น ทำอย่างไร? เราถึงจะสามารถขจัดความคิดร้าย ๆ ในจิตใจของเราออกไป สามารถ

ทำใจของเราให้สะอาด เพื่อที่จะสามารถปรองดองกับทุกสรรพสิ่งในมหาสากลจักรวาลได้

เราจะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อเราเอา“ใจของฟ้า”เข้ามาเป็นหัวใจของตนเองแล้วเท่านั้น

ใจของฟ้าคืออะไร?

สิ่งนั้นก็คือ “ความรักที่ยิ่งใหญ่” ที่แผ่คลุมไปกว้างทุกสารทิศ ทุกหนทุกแห่งในมหาสากลจักรวาล อย่างไม่มีการจำแนกเหล่าเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง อย่างไม่มีวันหมดสิ้น อย่างเป็นนิรันดร์กาล

“ความรักที่แท้ย่อมไม่มีการแย่งชิง”

“ความรักที่แท้ย่อมไม่มีศัตรู”

ถ้าหากเราคิดจะแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกับใคร ถ้าพวกเราคิดร้ายกับใครก็ตาม ก็ขอจงให้รู้ไว้ด้วยเถอะว่า เมื่อนั้น ใจของเรามีได้เป็น“ใจของฟ้า”อีกต่อไปแล้ว เมื่อนั้น ใจของเรามีได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับมหาสากลจักรวาลอีกต่อไปแล้ว

บุคคลที่ไม่มี“ใจของฟ้า”ย่อมไม่อาจปรองดองกับจักรวาลได้ และวิทยายุทธ์ของผู้ที่ไม่อาจปรองดองกับจักรวาลได้ ก็เป็นได้เพียงแค่วิทยายุทธ์ของ“การทำลาย”เท่านั้น ยังไม่ใช่วิทยายุทธ์ที่แท้จริง และผู้นั้นก็ยังมีใช้จอมยุทธ์ที่แท้จริงด้วย...

...

พลตรีจำลอง ศรีเมืองกับพรรคพลังธรรมของเขา คงจะต้อง“พิสูจน์ตนเองต่อไป”ให้ประชาชนทั่วไปและทั่วทั้งประเทศว่า เขาและพรรคของเขา คือ“จอมยุทธ์”ที่แท้จริงหรือไม่ !!